

”Jag trivs jättebra, men...”

– hur makt, kön och ålder påverkar unga kvinnliga journalister i arbetet

Victoria Riikonen

40594

Pro gradu-avhandling i genusvetenskap

Handledare: Kattis Honkanen & Ann-Charlotte Palmgren

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi

Åbo Akademi

Åbo 2020

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH TEOLOGI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Genusvetenskap

Författare: Victoria Riikonen

Arbetets titel: ”Jag trivs jättebra, men...” – hur makt, kön och ålder påverkar unga kvinnliga journalister i arbetet

Handledare: Kattis Honkanen

Handledare: Ann-Charlotte Palmgren

Abstrakt:

Syftet med avhandlingen är att undersöka hur unga kvinnliga journalister upplever att de blir bemötta i det finlandssvenska medielandskapet, både på redaktionerna och ute på fältet. Jag har intervjuat fyra unga kvinnliga journalister om deras upplevelser av arbetet i branschen och om de känner att kön och ålder påverkar hur de blir bemötta. För att komplettera materialet använder jag mig av autoetnografi och beskriver och analyserar händelser som jag själv varit med om. På det sättet situerar jag mig själv som en ung kvinnlig journalist i branschen och kan samtidigt ta tillvara den kunskap jag samlat på mig.

I avhandlingen undersöks Jo Bogaerts syn på journalistrollen som en performativ roll som skapas i användandet av journalistiska strategier. I analysen används Michel de Certeaus förståelse av makt genom begreppen strategier och taktiker. Strategier beskriver handlingar som kontrollerar och styr då de har sitt ursprung i en organisation, företag eller institution med en egen plats som utgångspunkt. Ett exempel på detta är journalistiska ritualer och arbetssätt som fungerar som inbyggda strategier med redaktionen som utgångspunkt. Även andra strategier än journalistiska strategier hittas i materialet, såsom chefs strategier som används för att styra journalisterna på redaktionen. Taktiker är ett sätt att göra motstånd för dem som inte har en given position eller plats i ett maktsystem och taktikerna möjliggör chanser att stå upp mot strategier. Några taktiker som hittats i materialet är skiftande av fokus under intervjun, accepterande och självrensning. Makt kan även förstås genom andra begrepp, här används könande och heteronormativitet som maktsystem som utövar påtryckningar och kontrollerar personer och hur de blir bemötta och förstådda i samhället. Judith Butlers tanke om kön som performativt tillämpas på analysen. Det är i möten med andra som både journalisterna och deras motparter köns inom ramen för en föreställd obligatorisk heterosexuallitet. Fortfarande råder det skillnader i hur en ung kvinnlig journalist blir bemött.

Analysen delas in i fem olika delområden; först behandlas journalistrollen och det performativa elementet, sedan makt och hur det tar sig i uttryck genom strategier och taktiker, efter det behandlas hur kön skapas i möten vilket följs av

olika hanteringsstrategier som används i mötet med något obehagligt. Slutligen analyseras hur journalistkulturen ser ut i dag och vad som har förändrats.

Nyckelord: journalistroll, makt, strategier, taktiker, Michel de Certeau, performativitet, könande, Judith Butler, intervjuer, autoetnografi, Jo Bogaerts

Datum: 30.10.2020

Sidoantal: 70

Abstraktet godkänt som mognadsprov:

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2 Bakgrund	4
2.1 Journalistkulturen	5
2.2 Kvinnans plats i journalistkulturen	6
3 Teori	9
3.1 Makt – Strategier och taktiker	9
3.2 Kön som performativt	12
4 Metod och material	15
4.1 Intervju som metod	15
4.2 Autoetnografi som metod	16
4.3 Material	19
4.3.1 Kontaktförfrågan och frågeschema	20
4.4 Etik	23
5 Analys: Unga kvinnliga journalister och journalistrollen	25
5.1 Fake it till you make it – journalistrollen och det performativa elementet	25
5.1.1 Att klä sig som en journalist	27
5.2 Makt: Journalistiska strategier och mottaktiker	30
5.2.1 Rättande av artiklar – mottaktiker till journalistsikt arbetsätt	32
5.2.2 Strategier mot strategier – förhandling om makten	35
5.3 Lilla flickan och gamla gubben: hur kön skapas i sociala möten	39
5.4 Att hantera det obehagliga och osäkra på jobbet: trygghet och hanteringsstrategier	51
5.4.1 Ung, kvinnlig journalist – en osäker ställning?	56
5.4.2 Redaktionen – en trygg plats och ett slagfält	58
5.5 Journalistkulturen i går och i dag – vad har förändrats?	62
Avslutande diskussion	68
Käll- och litteraturförteckning	71
Källor	71
Litteratur	71
Webbsidor	75
Bilagor	77
Frågeschema	77

1 Inledning

Jag ställer en fråga, men jag får inget svar. Eller snarare, svaret kommer men det riktas mot min manliga kollega. Jag försöker få ögonkontakt för att ställa en fråga igen men han fortsätter att prata med min manliga kollega som inte verkar ta notis om situationen.

”Borde vi inte börja gå snart?”

Ingen reagerar, varken han jag ska intervjua eller den manliga teknikern.

”En halv minut kvar till sändning” hör jag i mitt öra.

”Vi måste gå – NU.”

Jag känner pulsen dunka då jag springer uppför trappan och några sekunder innan sändningen lyckas jag lugna min andhämtning.

De här händelserna är hämtade ur mitt eget liv och mina erfarenheter som ung, kvinnlig journalist och de är bara några exempel på hur arbetslivet kan se ut för personer som faller inom samma kategori som jag. Det var mina egna upplevelser som inspirerade mig att undersöka hur unga kvinnliga journalister blir bemötta och behandlade i arbetet i dagens medielandskap, både på redaktionerna och i olika intervjusituationer. Som ung kvinna i mediebranschen i Svenskfinland vill jag undersöka hur journalistkulturen ser ut i dag och vilka möjligheter och utmaningar som finns och som man möter i det journalistiska arbetet.

Syftet med avhandlingen är att undersöka hur unga kvinnliga journalister upplever att de blir bemötta i arbetet och genom intervjuer få en inblick i hur branschen ser ut för unga kvinnor i dag. Jag använder mig av kvalitativa intervjuer med fyra unga kvinnliga journalister för att komma åt problematiken, samt mina egna upplevelser av branschen. Även om jag inte har ett kvantitativt omfattande material, anser jag att jag ändå kan dra slutsatser utifrån intervjuerna, som kan ses som ett representativt stickprov från branschen, och därmed drar jag några mer allmänna slutsatser med stöd av mitt material. Förutom att diskutera arbetsförhållanden för en ung kvinnlig

journalist i dagens medievärld i Svenskfinland, har jag också uppfattat olika strategier som dessa personer använder sig av i de olika situationerna de upplever i arbetslivet. Jag undersöker också hur förändringen av branschen ser ut och vad den eventuellt kan bero på. Min avhandling riktar sig främst till en genusvetenskaplig publik, men mitt mål är att också journalister och andra som arbetar inom branschen ska ha nytta av avhandlingen. Genom de slutsatser som framkommer kan man förbättra arbetet på redaktionerna för unga kvinnliga journalister och skapa en bättre förståelse för de mekanismer som styr vardagen på en redaktion.

Frågeställningen, hur unga kvinnliga journalister blir bemötta i arbetet, är bred, men samtidigt fokuserar jag i mina frågor på kön- och åldersaspekten för att identifiera hur dessa påverkar de jag har intervjuat. Dessutom använder jag begreppen strategi och taktik (jmf de Certeau 1984) för att beskriva hur makt kan fungera i olika situationer. Den fråga jag ställer i min avhandling går hand i hand med frågorna jag ställt av dem jag intervjuat. I avhandlingen svarar jag på hur unga kvinnliga journalister upplever att de blir bemötta i sitt arbete och hur de hanterar dessa möten och eventuella problem. Eftersom jag undersöker hur unga kvinnliga journalister upplever att de blir behandlade och bemötta i sitt arbete måste jag också beskriva hur journalistkulturen, den journalistiska doxan (jmf Bourdieu 1990), ser ut för att kunna sätta in deras upplevelser i ett större sammanhang. Olika former av makt är närvarande i hela mitt material och därför är makt en central del av analysen. Jag jämför mitt resultat med tidigare forskning som gjorts i ämnet och drar slutsatser om vad skillnaderna kan bero på.

Jag har valt att avgränsa mig till unga kvinnliga journalister då jag upplever att det här finns en dubbelposition som är värd att undersöka. Som ung och kvinna kan det uppstå situationer där både kön och ålder spelar in i hur man blir bemött av allmänheten, speciellt inom journalistikbranschen som traditionellt har varit mansdominerad. Det har skrivits en del om ämnet, men då har det inte behandlats direkt ur en finländsk kontext, post metoo.

Själv har jag arbetat på flera redaktioner runt om i Svenskfinland och har därför valt att använda mig av mina egna erfarenheter vid sidan av mitt insamlade material. Sedan sommaren 2015 har jag sommarjobbat och gjort inhopp inom mediabranschen och under läsåret 2018–2019 studerade jag masskommunikation som långt biämne på Åbo Akademi i Vasa.

2 Bakgrund

Redan 1989 talar Pamela J. Creedon om ”the gender switch” i boken *Women in Mass Communication – Challenging Gender Values* som då ännu inte har inträffat men som hon förespår att kommer att ske (Creedon 1989, 14). Det innebär att den tidigare mansdominerade branschen kommer att bli kvinnodominerad. Sedan sent 1970-tal har majoriteten av studerande inom masskommunikation varit kvinnor, vilket leder till att liknande trend borde synas i arbetslivet efter några år. I dagens läge i Finland är majoriteten av journalisterna kvinnor och majoriteten av de studerande är också kvinnor (Savolainen & Zilliacus-Tikkanen 2013, 51).

För att förstå hur journalistkulturen ser ut för unga kvinnor i dag måste man också ha en överblick över hur journalistbranschen ser ut på ett allmänt plan. Journalistyrket utvecklades som ett mansdominerat yrke (Djerf-Pierre 2007, 81), men detta har under de senaste åren förändrats. Enligt Journalistförbundet var kring 58 procent av deras 14 249 medlemmar kvinnor i november 2018 (journalistiliitto.fi) och enligt Yle är kvinnornas andel av personalstyrkan exakt 50 procent år 2018 (svenska.yle.fi 2019). Detta visar på att det i något skede har skett en förändring och kvinnorna har nått en majoritet i branschen. Även om det ser ut så här i dag är det fortfarande det manliga idealet och den manliga normen som råder inom branschen. Monika Djerf-Pierre lyfter upp två manliga journalister, Jan Guillou och Jan Josefsson, som i Sverige blivit de främsta, eller mest nämnda, rollmodellerna för journalister under 2000-talet (Djerf-Pierre 2007, 94). Också utanför journalistiken är dessa namn välkända. Då har ändå den grävande journalistiken haft sitt ursprung som en gren av journalistiken som tilldelades kvinnor (Djerf-Pierre 2007, 96), medan den i dag är synonymt med hög status och maskulinitet (Djerf-Pierre 2007, 94).

Enligt Tarja Savolainen och Henriikka Zilliacus-Tikkanen (2013, 51) är majoriteten bland toppositionerna på redaktionerna fortfarande besatta av män. I dag ser det lite annorlunda ut i Svenskfinland. En genomgång av de olika redaktionernas nyhetschefer och chefredaktörer visar att majoriteten är kvinnor på dessa poster. På

KSF Media är alla chefspositioner besuttna av en kvinna (hbl.fi, ostnyland.fi, vastranyland.fi,) och på Svenska Yle i regionerna är majoriteten av regioncheferna kvinnor och bland nyhetscheferna är 78% kvinnor (svenska.yle.fi). På Svenska Yles andra redaktioner är också majoriteten av cheferna kvinnor (svenska.yle.fi). På HSS Media och på Förlags Ab Sydvästkusten är uppdelningen jämnare (hssmedia.fi, abounderrattelser.fi) och Svensk presstjänst har en manlig vd och chefredaktör (sptnyheter.fi). Margareta Melin (2015, 179) talar om gatekeeper-strategin och att man måste ha ”samma slips” som chefen om man vill avancera i karriären inom journalistiken, det vill säga att det ofta är cheferna som bestämmer vem som blir befordrad och att de väljer personer med exempelvis liknande värderingar och utbildning som de själva. Med tanke på det ökade antalet kvinnliga chefer är det intressant att undersöka hur unga kvinnliga journalister upplever branschen och deras möjlighet att avancera.

2.1 Journalistkulturen

Det finns många begrepp för att beskriva den kultur som råder bland journalister och i medielandskapet, och alla dessa begrepp har också olika definitioner. Melin använder sig av journalistikkultur för att beskriva sin utgångspunkt på fältet; en kombination av ”feministisk teori, politisk-ekonomiskt maktperspektiv och kulturteori” (Melin 2015, 175) och använder Pierre Bourdieus (1990) begrepp doxa för att beskriva mönster i hur journalister agerar och reagerar som tas för givet eftersom det ses som självklarheter (Melin 2015, 176). I en tidigare text använder Melin-Higgins (2003, 54) journalistkultur som maktsystem och praktiker som journalister använder sig av och som är beroende av en viss plats och tid och sin egen kontext.

Jo Bogaerts (2011, 403) är inne på samma spår som Melins uppfattning av doxan och tar fasta på det journalistiska arbetets diskursiva natur vilket gör det svårt att beskriva journalistkulturen och dess värderingar och regler. I sin artikel om kvinnlig

journalistik och dess hinder och möjligheter använder sig Zilliacus-Tikkanen av begreppet journalistkultur för att beskriva rådande praxis och ”de yrkesverksamma journalisternas värderingar och kollektiva yrkesmoral” (Zilliacus-Tikkanen 2007, 62). Självt kommer jag i huvudsak använda mig av begreppet journalistkultur i avseendet den kultur, värderingar och uppfattningar som berör journalisters arbete. Enligt mig speglar begreppet det svårdefinierbara i det muntligt uttalade då man försöker forska om kultur. För mig är journalistkulturen de strukturer och normer som råder inom branschen, både i själva arbetsprocessen men också i själva arbetet, vilket är det jag fokuserar på i min avhandling.

2.2 Kvinnans plats i journalistkulturen

I min avhandling analyserar jag journalistbranschen ur ett kulturteoretiskt perspektiv och närmare bestämt hur kulturen ser ut för kvinnliga unga journalister. Enligt Melin-Higgins är ett kulturteoretiskt perspektiv på medieforskning inte alltför vanligt (Melin-Higgins 2003, 54) men under de senaste åren har det forskats allt mer på området (Löfgren-Nilsson 2015, Melin 2015). Min avhandling behandlar den finlandssvenska journalistkulturen i dag och hur den ter sig ut ett ung och kvinnligt perspektiv.

Inom journalistkulturen råder det olika kamper mellan dominerande grupper och oppositionella grupper om makten att definiera verkligheter och vad som kan betraktas som god journalistik (Melin-Higgins 2003, 54), men vad händer då majoriteten blir minoritet, det vill säga att kvinnor som tidigare varit i minoritet plötsligt är i majoritet? Min uppfattning är att även om majoriteten är kvinnor i branschen råder det fortfarande en uppfattning om att mannen är normen. Även om antalet kvinnor i branschen ökar så menar Zilliacus-Tikkanen (2007, 62) att det ändå är få förändringar som kommer till stånd. De kvinnor som kommer in i journalistbranschen och blir framgångsrika är inte alltid intresserade av att ta ställning i kvinnofrågor, utan tar hellre avstånd från dem eftersom de saknar

rörelsefrihet. Fast kvinnor är i majoritet i branschen, betyder det inte att de har rörelsefriheten att påverka systemet som grundar sig i en mansdominerad bransch (Zilliacus-Tikkanen 2007, 62–63.) Även Melin-Higgins (2003, 61) menar att det finns olika överlevnadsstrategier för kvinnor i journalistbranschen, och att ta avstånd från generella kvinnofrågor för att istället hävda sig som journalist och ”en av grabbarna” är en av strategierna.

Zilliacus-Tikkanen (2007, 69–70) och Monica Löfgren-Nilsson (2015, 216) beskriver hur den kvinnliga journalistiken ser ut och enligt dem är det bland annat viktigt med konkretisering, helhetsöverblick, personligt engagemang och det läggs större vikt vid mjuka nyheter. Enligt min egen erfarenhet av olika redaktioner är det här något som syns i det dagliga journalistiska arbetet nuförtiden. Det har blivit allt viktigare att nyheterna som produceras ska vara konkreta och lätta att förstå i ett större sammanhang och att berätta om en problematik genom ett ”case” har blivit ett vanligt sätt att behandla en fråga. Ett konkret exempel på förändringen är att man för några år sedan var noga med att hänvisa till personer man intervjuat med efternamn i texten, eftersom man ansåg att om man hänvisade till personer med förnamn gav det ett oseriöst och barnsligt intryck. I dag är det däremot vanligare att använda förnamn i exempelvis personintervjuer eftersom man på det sättet skapar en personligare stämning i hela artikeln.

En av orsakerna till att redaktioner vill ha människor i sina nyheter och rent av lättare nyheter är på grund av den allt hårdare konkurrensen på nätet. De flesta redaktioner håller noggrann koll på sina besökarsiffror och vilka artiklar som läses mest och på redaktionerna har man kommit fram till att det är just den här sortens nyheter som blir mest läst. En intressant fråga som uppstår är ifall övergången till mer lättillgängliga nyheter beror på att det är fler kvinnor i branschen än tidigare och därför har journalistiken gått över till en mer ”kvinnlig journalistik”, enligt Zilliacus-Tikkanens definition. Enligt Zilliacus-Tikkanens definition av kvinnojournalistik så finns det drag av kvinnojournalistik på finlandssvenska redaktioner i dag. Om så är fallet kan man säga att det till viss del har skett förändringar i och med att det

kommit fler kvinnor i branschen och att den i dag är kvinnodominerad på flera områden. Kvinnojournalistiken har blivit den nya normen, i alla fall till en viss del. Melin (2015, 178) och Djerf-Pierre (2007, 97) menar ändå att det sker statusförskjutningar och den så kallade könslogiken är både stabil och föränderlig; det manliga anses ha högre status, men vad som anses vara manligt förändras över tid. Det innebär att förändringen mot det som Zilliacus-Tikkanen definierar som kvinnojournalistik inte behöver betyda att det handlar om en kvinnojournalistik, utan att betydelsen har förskjutits och vad som tidigare uppfattats som kvinnligt nu ses som manligt och mer statusfyllt. Djerf-Pierre (2007, 93–94) talar om detta som feminineringen av journalistiken på 1990-talet, då man började värdesätta personifiering och lade större vikt vid nyheter som var relevanta för det dagliga livet.

3 Teori

3.1 Makt – Strategier och taktiker

Det finns många olika sätt att analysera och förstå makt på (jmf Foucault 1978; Börjesson & Rehn 2009), men jag har valt att främst använda mig av Michel de Certeaus (1984) begrepp strategi och taktik. Den här förståelsen av makt passar mitt material eftersom den går att applicera på enskilda intervjusituationer och på möten på redaktionerna som ibland är föremål för maktkamper. Strategier och taktiker handlar snarast om olika sätt och verktyg att hantera situationer, beroende på vilken maktposition man har som utgångspunkt. Strategier kan den som innehar en position av makt ta till, medan taktiker är till för den svagare parten som gör det möjligt att göra uppror (de Certeau 1984, 36–37). Ursprungligen har strategi och taktik använts då man talat om krig och krigföring (de Certeau 1984, 38) och den vetenskapen gör det också lättare att förstå sig på begreppens innebörd. Strategi är något som den överlägsna makten kan använda sig av i krigföringen, man kan planera och styra upp för att nå sina mål, medan den svagare parten använder sig av taktiker och gör motstånd då tillfället ges, som en slags gerillakrigföring.

Enligt de Certeau är strategier handlingar som kan ta över fysiska platser tack vare den givna maktpositionen (1984, 38) hos exempelvis en organisation eller företag. Dessutom hävdar de Certeau (1984, 36) att strategier förutsätter ett utrymme som kan avgränsas som ett eget utrymme och som fungerar som en slags bas. Här kan man se redaktionerna som ett sådant utrymme, med de enskilda intervjuerna som journalisterna gör som en förlängning av det utrymmet. Dessa fysiska platser ser jag som intervjusituationen, även om den i sig inte är fysisk men nog utspelar sig i ett rum. Intervjusituationen har, som jag tolkar det, så pass ”fysiska” egenskaper att man kan se det som ett slags avgränsat rum. de Certeau beskriver också strategier som

the calculation (or manipulation) of power relationships that becomes possible as soon as a subject with will and power (a business, an army, a city, a scientific institution) can be isolated. (de Certeau 1984, 35–36)

I min analys ser jag redaktionen och i förlängningen hela mediebranschen som användare av strategier, vilket också ger journalisterna som arbetar för dessa organisationer och företag möjlighet att använda strategier. I mötet med personer utanför redaktionen representerar den enskilda journalisten hela redaktionen, eller till och med hela journalistkåren, och därför kan man se den enskilda journalisten som en person med makt och med strategier som den organisation som hen representerar.

Strategier är också mer begränsande, då de till skillnad från taktikerna inte kan ta tillvara möjligheter och improvisera på samma sätt som taktikerna kan. I min analys ser jag strategier som bland annat journalistiska värderingar och regler och policyn kring det journalistiska arbetet från redaktionen och chefen. Det journalistiska arbetets diskursiva natur (Bogaerts 2011, 403) gör det svårt att sätta fingret på vad dessa regler eller värderingar är, men genom att hänvisa till dem och agera enligt hur man själv uppfattar dem blir man begränsad och kan inte använda samma sätt att hantera situationer som taktiker möjliggör.

[W]e will regard the professional values of journalism as discursively constructed ideal-typical values whose "meaning" is forever escaping the journalist in practice. By pointing to the discursive nature of journalistic values, we wish to emphasize that "objectivity", "autonomy" and other journalistic values have no inherent meaning, but that these are always the temporary and contingent result of a process of signification (Bogaerts 2011, 403–4).

Taktiker är något som inte är organiserat på samma sätt som strategier, de är spontana och kan användas i situationer då möjlighet ges. Enligt de Certeau (1984, 37) kan man inte genom taktiker samla på sig det som vunnits och man kan inte bygga på sin position. I intervjusituationer tar det sig i uttryck genom att den intervjuade aldrig kan få samma status som journalisten i dessa möten, utan det är journalisten som styr upp intervjun och gör den på redaktionens begäran. Den intervjuade kan inte bli journalist eller vinna samma slags kontroll som journalisten i intervjusituationen utan hen är fast i den egna rollen som intervjuobjekt.

de Certeau (1984, 37) menar också att taktiker måste navigera i en annans värld med främmande lagar och han talar om det som ”fiendens territorium”. Om man applicerar detta på intervjusituationer blir det väldigt intressant då å ena sidan journalisten har strategier då hen styr upp intervjun och gör sitt jobb inom ramarna för redaktionens förväntningar, men å andra sidan är journalisten ”ute på fiendemarker” då hen talar med och besöker folk som ofta är experter på sitt ämne. Intervjusituationen med en journalist och en intervjuperson är därför värda att undersökas ur det här perspektivet då det inte alltid är klart vem som är på besök i vems värld. Jag hävdar ändå att det är främst journalisten som använder strategier, då sådana finns inbyggda i journalistyrket. Det finns även situationer då intervjupersonen i och med sitt yrke har tillgång till olika strategier, exempelvis politiker och personer på högre poster har ofta tillgång till någon form av medieträning som man också kan se som strategier att hantera media och journalistkåren. Intervjusituationen kan man ändå se som journalistens territorium där personen som blir intervjuad inte är bekant med de regler och förhållningssätt som intervjusituationen utgör.

Det här sättet att se på makt fungerar bra då det inte förutsätter att en och samma person alltid använder sig av bara strategier eller bara taktiker. I och med att de jag intervjuat både har upplevt maktutövande i intervjusituationer men också på arbetsplatsen då situationen ser helt annorlunda ut går det inte att använda ett fixerat begrepp. Med begreppen strategi och taktik kan jag analysera deras dubbla positioner, både den som har en position av makt och den som inte har det, eftersom begreppen är bundna till specifika situationer och därför kan begreppens användning se olika ut på grund av situationen. Makt är ändå ett komplext begrepp och inte heller strategi och taktik går att använda entydigt. Även inom dessa begrepp finns det gråzoner och situationer som inte lätt låter sig definieras, men jag upplever ändå att strategi och taktik ger tillräckligt mycket frihet att det går att analysera mitt material med hjälp av dessa. Exempelvis är det inte alltid klart vem som använder strategier och taktiker i ett fall med en journalist och en expert eller politiker som är medietränade och har uttalade strategier för hur hen ska hantera pressen.

Bogaerts (2011) lyfter fram en strategi som journalister använder sig av för att försvara sitt arbete: objektiviteten, eller snarare illusionen av objektivitet. Genom att hänvisa till ”objektiviteten” i arbetsprocessen kan journalisten försvara sig och sitt arbete. Objektivitet är ändå inte möjligt, men genom att journalisterna hävdar att det arbete de gör är objektivt skapar de en bild av objektivitet som passar ihop med deras arbetssätt och rutiner. Med andra ord är objektivitet på sätt och vis performativt, då det skapas i relation till sig själv. Exempelvis är strävan att till att berätta båda sidor av en händelse eller konflikt inte ett objektivt sätt att redogöra sanningen, utan snarare en konstgjord version av sanningen. Det finns väldigt få situationer där det bara skulle handla om två parter polariserade synsätt på saken och därför kan man inte säga att en artikel är objektiv för att den tagit upp två motsatta ståndpunkter. Istället ser Bogaerts journalistiska ritualer som en strategi för att hantera olika hot, mer eller mindre medvetna, som journalisten stöter på i sitt arbete (Bogaerts 2011.)

3.2 Kön som performativt

I min avhandling använder jag mig av Judith Butlers syn på kön som performativt. Det betyder att kön och könsverkligheten existerar och är verkligt bara till den utsträckningen som det utförs (Butler 1988, 527). Enligt Butler är kön inte statiskt utan bundet till sin kontext och genom upprepade handlingar könas kroppen.

In this sense, gender is in no way a stable identity or locus of agency from which various acts proceed; rather, it is an identity tenuously constituted in time – an identity instituted through a *stylized repetition of acts*. Further, gender is instituted through the stylization of the body and, hence, must be understood as the mundane way in which bodily gestures, movements, and enactments of various kinds constitute the illusion of an abiding gendered self. (Butler 1988, 519)

Kön är inte en realitet i sig och har inte en essens i sig själv, utan kön består av olika upprepade handlingar som skapar betydelse. Utan dessa handlingar skulle det inte finnas något kön (Butler 1988, 522). Kön bygger också på olika uppfattningar om

vad det är, men det finns ingen naturlig mening utan allt bygger på dessa uppfattningar. Ändå är dessa uppfattningar om vad kön är ytterst verkliga, då man kan bli straffad om man gör kön på fel sätt (Butler 1988, 522). Det visar också på att kön är subjektivt och en individuell upplevelse även om kön också skapas i möte med andra människor och samhället. Butler grundar sina idéer på bland annat Simone de Beauvoirs uppfattning om att kön är något man blir och inte är (Butler 1990, 12) och att kön är snarare en historisk situation än någonting naturligt (Butler 1988, 520). Exempelvis kan man se på ”kvinnan” som en position av förtryck (Butler 1988, 523), snarare än ett biologiskt definierat kön. Butler (1990, 13) bygger vidare på de Beauvoirs uppfattning om kön som en form av blivande och Butler frågar sig till vilken utsträckning kroppen skapas och blir till genom könade markeringar.

Tiina Rosenberg (2005, 10–11; 2015, 153) beskriver Butlers begrepp, den heterosexuella matrisen (Butler 1990, 151; 2004, 79) som en modell för hur man gör kroppar begripliga genom två motsatta kön som är tydligt definierbara. De förståeliga kropparna är binära motsatser till varandra och kan vara kvinnliga/feminina eller manliga/maskulina och mellan dessa finns också en hierarki som fördelas genom en obligatorisk heterosexualitet (Rosenberg 2005, 10). Med begreppet heteronormativitet beskrivs antagandet att alla är heterosexuella och att det skulle vara sprunget ur ett naturligt sätt att leva (Rosenberg 2005, 11). Det heteronormativa tänkandet genomsyrar strukturerna i samhället och de som avviker från normen blir bestraffade (Rosenberg 2005, 11).

I mitt material är det tydligt att det är genom sociala möten som kön skapas och formuleras. Det är i möten med andra personer som intervjupersonerna upplever att de har blivit könade och som heteronormativiteten blir synlig. I min analys använder jag mig av begreppet ”könad” för att beskriva mekanismen bakom dessa upprepade handlingar som skapar kön (jmf Rosenberg 2005, 14–16). I och med att ålder också är en faktor som påverkar sociala möten kommer både kön och ålder tillsammans vara en viktig del av min analys. Det blir rollen som ung, kvinnlig journalist, med allt vad dessa faktorer innebär, som kommer att stå i centrum för min analys. Alla dessa

delar av identiteten påverkar och förhandlas fram i möten med andra personer. Jag ser inte ”kön” eller ”könande” som en isolerad process, utan som en del av en större helhet som bildar en identitet som har en viss position i samhället. Man kan också se könande som en form av maktutövning då man blir intvingad i ett system, ett binärt heteronormativt system (jmf Börjesson & Rehn 2009; Rosenberg 2005, 10–11).

Gender is the mechanism by which notions of masculine and feminine are produced and naturalized, but gender might very well be the apparatus by which such terms are deconstructed and denaturalized.
(Butler 2004, 42)

Som jag ser det är begreppen doxa, performativitet samt strategier och taktiker tätt sammanflätade med varandra. Bourdieu (1990, 68) beskriver doxan som repetitiva och bekräftande handlingar som upprepas och därmed skapar ett distinkt fält som har sina egna ritualer. Doxan är alltså ett system som skapas performativt, och de strategier och taktiker som används inom fältet är exempel på performativa handlingar som skapar doxan som skapar fältet.

4 Metod och material

4.1 Intervju som metod

Jag har valt att göra kvalitativa intervjuer, eftersom genom dem kan jag få fram den mest användbara informationen för frågan jag undersöker. Intervjuer med färdiga scheman och färdiga svarsalternativ som en kvantitativ intervju passar inte mina ändamål utan passar bäst för att samla in statistik (Weiss 1994, 2). Kvantitativa intervjuer är lättare att jämföra med varandra och analysera då alla intervjuer följer samma schema, men på grund av att dessa standardiserade scheman inte ger intervjuobjektet frihet att berätta om sina egna upplevelser och känslor passar det inte mitt ändamål (Weiss 1994, 2). Kvalitativa intervjuer ger intervjuobjektet mer frihet och hen kan utifrån sina egna erfarenheter berätta sin egen historia som jag också är intresserad av.

I min avhandling vill jag undersöka unga kvinnliga journalisters upplevda händelser, och för det lämpar sig en kvalitativ undersökning bäst (Seibold m.fl. 1994, 401). Speciellt känslor och upplevelser kan vara svåra att få fram på annat sätt än genom att prata med människor. Eftersom jag är intresserad av vad unga kvinnliga journalister råkar ut för i arbetslivet förutsätter det att jag pratar med intervjupersoner som berättar om sina upplevelser och sina känslor kring dessa upplevelser. Traditionellt inom den akademiska världen har kvinnor sällan fått ha en egen röst, (Reinhartz & Chase 2001) och intervjun som metod låter kvinnor komma till tals och har därför använts inom feministisk forskning. Min forskning fortsätter på den traditionen. Genom att låta kvinnor tala som experter på sina egna liv ger man dem också ett visst inflytande över datainsamlingen (Yost & Chmielewski 2013, 242). En forskning baserad på kvalitativa intervjuer kräver också ett mindre sampel än kvantitativa intervjuer, då man analyserar svaren mer på djupet och får mer varierande material att analysera (Weiss 1994, 3).

Inom feministisk teori har maktbalansen i intervjuer kritiserats på grund av uppfattningen om att den som intervjuar, forskaren, är i en neutral position och betraktar det hen forskar utifrån och inte själv har en del i det (Hollway & Jefferson 2000, 30). Relationen mellan forskaren och intervjupersonen är problematisk ur ett maktperspektiv då den ena parten, forskaren, har kontrollen över att ställa frågor och analysera materialet som samlas in (Seibold m.fl. 1994, 396), medan den andra parten, intervjupersonen, blir utfrågad och inte har möjlighet att styra över hur forskaren tolkar det hen säger. Enligt Hollway och Jefferson (2000) är det eftersträvansvärt inom feministisk forskning att försöka hitta en maktbalans mellan den som intervjuar och den som blir intervjuad.

I min forskning är jag själv tydlig med att jag är en del av det som mina intervjuobjekt också har upplevt, jag har levt och jag lever i samma värld som dem. Även om jag är där i rollen som forskare så är jag också där delvis som journalist då jag bär med mig erfarenheterna och jag kan inte lämna dem utanför sammanhanget. Jag går inte in till intervjun och försöker dölja min egen bakgrund, utan jag är öppen med min bakgrund från början. På det här sättet försöker jag överbygga obalansen och få intervjupersonerna att känna sig mer bekväma och inte se mig som en auktoritet. De jag har intervjuat är själva vana att intervjuas och därför kan den nya positionen som intervjuad vara obekvämt och ovan. För mig som inte är van att intervjuas andra journalister är positionen som forskare också ny och ovan. Intervjuerna innebar en helt ny och främmande situation för bägge parter.

4.2 Autoetnografi som metod

Autoetnografi är en kvalitativ forskningsmetod där forskaren reflekterar över anekdoter och personliga upplevelser, för att sedan koppla ihop dessa händelser med kultur, politik och sociala betydelser på en samhälls nivå (Ettorre 2017, 2). Enligt Sara L. Crawley (2014, 144) kan autoetnografi ses som en form av intervju med sig själv, vilket är en metod utan en klar definition, istället handlar det om en balansgång

mellan bland annat postmodernistiskt dekonstruktion av vetenskap och subjektivitet samt en form att göra aktivism genom att ge röst åt marginaliserade idéer. Metoden erbjuder dessutom en chans att reflektera över och analysera de egna upplevelserna ur ett teoretiskt perspektiv (Crawley 2014, 146). Enligt Elizabeth Ettore (2017, 6) är autoetnografi ett sätt ta det personliga och göra det politiskt, vilket har varit slagord för den andra vågens feminism. Fortfarande kan man använda personliga upplevelser och knyta an dem till politiska och strukturer i vårt samhälle.

Jag väljer att använda mig av autoetnografi i min avhandling eftersom det ger mig möjlighet att använda mig av min egen kunskap av branschen. Enligt Crawley (2014, 146) lämpar sig autoetnografi särskilt väl då det handlar om att forska i en grupp då man själv som forskare är en del av gruppen. Det gör också att distansen mellan forskaren och medlemmar i gruppen minskar, då forskaren själv är medlem (Crawley 2014, 146). Ettore (2017, 13) menar att man genom autoetnografien kan ta tillvara och utnyttja den kunskap man som forskare har. Jag har upplevt liknande händelser som mina intervjuobjekt och därför anser jag att autoetnografi som metod i tillägg till intervjuerna ger en mer omfattande och kompletterande bild av hur det är att röra sig som en ung kvinna i journalistbranschen. Liksom dem jag har intervjuat har jag erfarenheter som jag vill ta vara på inom min forskning i och med min djupare förståelse för deras och min egen situation. Samtidigt situerar jag mig själv och min kunskap i forskningen. Ellis och Bochner (2017, vii) skriver att ”autoethnography is not a spectator sport” i betydelsen att autoetnografi gör att läsaren inte kan sitta oberörd utan hen blir en del av dialogen mellan forskaren, texten och läsaren. Med autoetnografi, och med intervjuerna, vill jag delvis öppna upp den värld som jag och intervjupersonerna lever i för läsaren, och delvis få läsaren att känna. Jag inleder mina analyskapitel med utdrag ur mina egna upplevelser, på liknande sätt som i inledningen, som jag också senare analyserar i kapitlet. På så vis får läsaren en inblick i vad som kommer att behandlas, samtidigt som man får en känsla av hur det är att vara en ung, kvinnlig journalist i dagens mediebransch.

Arbetet med att skriva ner och analysera mina upplevelser sida vid sida med det andra materialet har fått mig att ta avstånd till upplevelsena och se på dem ur ett mer analytiskt perspektiv. Det gör att jag kan se på mina egna upplevelser på samma sätt som de andra delarna av mitt material och på så vis har jag kunnat urskilja mönster och kunnat sätta mina upplevelser i ett större sammanhang. Man kan argumentera för att mitt autoetnografiska bidrag till avhandlingen inte är strikt autoetnografiskt då jag har behandlat mitt eget material som en av mina intervjuer och inte som en primär källa för data (Ellis & Bochner 2017, vii). Jag upplever att det här sättet är ändamålsenligt, då mitt material behandlas på samma sätt som de andra intervjupersonernas och mina upplevelser tar lika mycket plats som vilken annan intervjuperson som helst. Samtidigt fungerar mina upplevelser som ett komplement till intervjupersonernas upplevelser. Mitt mål är att autoetnografien ska vara en del av materialet eftersom jag liksom intervjupersonerna har en insikt i ämnet jag forskar i. Samtidigt vill jag att mitt material inte prioriteras över intervjupersonernas material och att det därmed skulle skapas en maktobalans och en fråga om vems kunskap som anses vara mer värd.

Till skillnad från en intervju där man inte kan veta ifall den intervjuade talar sanning eller om man har förstått frågan och svaret rätt (Crawley 2014, 145), så faller ett steg av tolkningsprocessen bort då man själv som forskare beskriver de egna upplevelsena. Det är ändå frågan om egna och subjektiva upplevelser som ofta är förknippade med starka känslor vilket man som forskare ändå måste kunna analysera ur ett teoretiskt perspektiv utan att dra förhastade eller felaktiga slutsatser. Det här förutsätter att man som forskare är medveten om sin position inom det fält man undersöker och närmar sig de egna upplevelsena med ärlighet gentemot sig själv som privatperson och som forskare (Crawley 2014, 145). Mitt mål är också att nå utanför akademiska kretsar med min avhandling och med hjälp av autoetnografi hoppas jag kunna överbygga klyftan mellan akademisk kunskap och upplevd kunskap, vilket också är en av autoetnografins uppgifter (Crawley 2014, 146; Ettore 2017, 3).

Eftersom autoetnografi behandlar de egna upplevelserna måste man som forskare vara noga med etiken (Ettorre 2017, 16). Ettorre (2017, 16) beskriver skräckexempel där forskare velat använda sig av autoetnografi för att skriva om orättvisor på arbetsplatser och liknande konflikter med avsikten att avslöja och hämnas. Om man använder sig av autoetnografi som metod handlar det inte om att ventilerade negativa känslor (Ettorre 2017, 16), utan jag ser autoetnografi som en metod som förutsätter någon form av samhällsrelevans. Som tidigare nämnt fungerar metoden som ett sätt att belysa samhällsrelaterade strukturer genom att studera det personliga. I kapitlet ”Etik” under ”Material” diskuterar jag mina etiska överväganden i forskningsprocessen närmare.

4.3 Material

Mitt material består av fyra intervjuer med unga kvinnliga journalister. Alla de jag intervjuar har arbetat på redaktioner runt om i Svenskfinland, både på radio, tv och på tidning. De är alla under 30 år, vita och identifierar sig som kvinnor. Alla intervjuer gjordes under hösten 2019 och jag träffade alla intervjupersoner ansikte mot ansikte. Intervjuernas längd har varierat från mellan lite på en halvtimme till över en timme.

En av de intervjuade känner jag ytligt från tidigare, de resterande tre har jag aldrig träffat. En svarade på min kontaktansökan som jag hade skickat ut via medieutbildningen som jag har gått vid Åbo Akademi. Utbildningen har tre mejllistor för alla som går utbildningen och för alumner. En av intervjupersonerna kontaktade jag direkt och två fick mina kontaktuppgifter via en gemensam bekant som berättade för dem att jag sökte unga kvinnliga journalister som ville ställa upp på en intervju. Flera av intervjupersonerna studerar fortfarande vid sidan av arbetet, men jag har även med personer som arbetar som journalister på heltid. I slutresultatet är det viktigt att komma ihåg skillnaden mellan arbetsförhållande på heltid och på deltid, då

skillnaden kan komma att synas i hur de unga kvinnliga journalisterna blir behandlade.

Jag har valt att ha individuella intervjuer eftersom ämnet kan vara känsligt för många intervjudeltagare och vill kanske inte att andra ska veta vad de upplevt, vilket skulle ha kunnat påverka slutresultatet. Det blir dessutom en etisk fråga då det handlar om intervjupersonernas anonymitet, vilket jag diskuterar senare under kapitlet ”Etik”. Att intervjua i grupp skulle kanske ha väckt diskussion och reflektion bland deltagarna och de skulle ha kunnat söka stöd från varandra. Jag valde att ändå att hålla dem enskilt.

Vid transkriberingen försöker jag undvika tolkningar av exempelvis otydliga ord. Däremot har jag i analysen valt att sätta in min egen tolkning av det de sagt, då talat tal inte alltid framför samma poänger som då det är skrivet. Exempel på detta har varit att fylla i ord som förtydligar innebörden. Detta är en tolkning som kan vara riskabel, men då intervjupersonerna har fått läsa igenom materialet och motsätta sig ifall det är något i min tolkning som inte stämmer minimeras risken för att jag som forskare skulle ”tolka fel”.

4.3.1 Kontaktförfrågan och frågeschema

I min kontaktförfrågan skrev jag att jag håller på att skriva min pro gradu-avhandling om hur kvinnliga unga journalister upplever att de behandlas och bemöts i arbetet. Jag skrev att jag sökte unga kvinnor som jobbar eller har jobbat som journalister som skulle vilja ställa upp på intervju och prata om sina upplevelser och hur de upplever att de blir bemötta i det dagliga arbetet. I kontaktförfrågan nämndes också att man får vara anonym och att intervjun kommer att transkriberas och arkiveras vid Kulturvetenskapliga arkivet Cultura men att inga personuppgifter delas vidare. Också de som jag tog kontakt med på andra sätt fick samma information om intervjuerna. På basis av informationen i förfrågan antar jag att de som hörde av sig upplevde att

de hade något att berätta, till skillnad från om jag skulle ha gjort intervjuer med exempelvis slumpmässigt valda journalister på en redaktion.

Jag har valt att till viss del strukturera upp min intervju och dela in frågorna på förhand, för att ha bättre översikt över min forskningsfråga på det stora hela under själva intervjun. I dessa kvalitativa intervjuer är det också viktigt att kunna vara lyhörd och ställa följdfrågor och eventuellt improvisera längs med intervjun för att få fram det viktigaste (Weiss 1994). Jag har valt att börja med mer allmänna frågor för att hinna skapa ett förtroende mellan mig och intervjuobjektet. Här finns också två olika nivåer, både hur de uppfattar att de blir behandlade i ”allmänhet”, men också rent konkret hur det tar sig i uttryck i olika situationer. Jag har också valt att försöka få intervjuobjekten att berätta allmänt och fritt om händelser som de minns innan jag har gått närmare in på dem och ställt följdfrågor. På det här sättet får de berätta på sina egna villkor om det som de upplevt som obehagligt eller på annat sätt minnesvärt, utan att jag som forskare direkt styr upp exakt vad de ska prata om. Ibland kan det också löna sig att ställa samma fråga på nytt men på ett annat sätt, då det hjälper intervjuobjektet att närma sig ämnet med från ett lite annat perspektiv.

Jag har valt att ha med ”ja/nej” frågor istället för att bara ha öppna frågor. Inom journalistiken och inom forskning betonar man ofta vikten av att ställa frågor som kräver ett längre svar än bara ja eller nej, men det kan också leda till alltför ledande frågor. Som exempel är skillnaden mellan ”Har du upplevt något obehagligt?” och ”Vad är det obehagligaste du har upplevt?” stor, och även om det handlar om en öppen fråga är den i det här fallet mer ledande. Den andra frågan förutsätter att intervjuobjektet enligt sin egen uppfattning har upplevt något obehagligt, och frågan kan tvinga fram ett svar som intervjuobjektet inte helt kan ställa sig bakom, i och med att personen vill vara till lags och svara på frågan. Även om man inte har upplevt något som man direkt uppfattar som obehagligt, så kan man ändå rangordna upplevelser och händelser från mest obehaglig till minst obehaglig. Frågan kan bra användas om man redan frågat personen om hen har upplevt något obehagligt.

Innan jag började intervjua gick jag igenom frågorna med mina handledare och med min avhandlings-kollega som också har erfarenhet av journalistbranschen. Den första intervjun jag gjorde fungerade också som testintervju för mitt frågeschema. Schemat som jag byggt upp fungerade för den intervjun så jag gjorde inga ändringar. Jag valde att lämna frågan om kön och ålder och om de tror att det har påverkat dem till slutet, eftersom jag inte ville styra in dem på det i ett för tidigt skede och på det viset avgränsa deras upplevelser. Genom att ta in frågan på slutet hade intervjupersonerna möjlighet att på ett mer allmänt plan berätta om sina upplevelser och senare koppla dem till kön och ålder. Intervjupersonerna hade inte fått frågorna på förhand men jag hade upplyst dem om att jag vill diskutera hur unga kvinnliga journalister blir behandlade i arbetet och att jag söker någon som vill berätta om sina upplevelser. Jag skrev också att jag skriver min pro gradu-avhandling i genusvetenskap.

I en del av intervjuerna kom vi snabbt in på frågan om kön och ålder, medan i de andra kom vi in på det först efter att jag uttryckligen frågat det. Med tanke på mitt frågeschema, där jag hade lämnat den frågan till slutet av intervjun, fungerade detta inte optimalt då intervjun kom igång först på slutet. Jag tror att detta kan ha berott på att det gick en ganska lång tid från min intervjuförfrågan till att vi träffades för intervjun och att de glömt bort min utgångspunkt i kön, ålder och genusvetenskap. Själv var jag vid intervjutillfället ganska trött och okoncentrerad vilket också ledde till att jag inte var lika bra på att läsa av situationen och styra upp den som jag annars brukar vara. Det här påverkade inte resultatet, utan snarare flödet i intervjun. Jag fick svar på mina frågor om än i en annan ordning än vad jag först hade tänkt. Det här är också ett exempel på varför det är viktigt att kunna vara flexibel och att man inte alltid kan hålla sig till ett strikt och färdigt schema. Jag höll mig till schemat på det stora hela, men tillät mig och intervjupersonen att låta diskussionen flöda fritt. Då ämnet var diskuterat kunde jag gå vidare till nästa diskussionsämne och frågegruppering. Improvisationen gjorde att alla intervjuer var lite olika, men de svarar på samma kärnfrågor.

4.4 Etik

För att garantera mina intervjupersoners anonymitet har jag gett dem fingerade namn, Alicia, Linnea, Christina och Rebecka. Jag nämner inte hur gamla de är, var de bor eller var de har arbetat. Detaljer som kan göra att man kan identifiera dem har lämnats bort, antingen genom att helt och hållet utelämna citatet eller genom att ta bort den detaljen ur citatet.

Seibold, Richards och Simon (1994, 397) ställer sig frågan hur realistiskt det är att tro att ett dokument signerat innan intervjun ger forskaren tillstånd att på sätt och vis invadera någons liv genom att analysera den information man fått, och vem det är som äger datan efter att den ha blivit insamlad och analyserad. För att tackla problemet med att intervjupersonerna känner sig tvingade att svara på frågor efter att de skrivit på intervjuavtalet var jag noga med att upplysa dem att de inte behöver svara på frågor som de inte är bekväma med. Jag sa också att det är fritt fram att ställa frågor om det är något som är oklart. I intervjuavtalet fick de också välja om de ville vara helt anonyma eller inte i arkiveringen av intervjun. Intervjupersonerna fick läsa igenom citaten som används i analysen i slutskedet för att kontrollera att det inte finns några detaljer nämnda som kan identifiera dem.

Då man talar om upplevda händelser som i vissa fall kan vara obehagliga eller på andra sätt kan väcka känslor finns det risk för att intervjun får ett terapeutiskt syfte (Seibold m.fl. 1994, 397). För mig som forskare kunde det ha uppstått situationer då gränsen mellan att vara en medlidande kollega och en terapeutisk roll inte alltid skulle ha varit så klar (jmf Seibold m.fl. 1994, 397). Jag upplevde inte att någon av intervjupersonerna såg intervjun som strikt terapeutiskt, utan mer som en reflektion av deras upplevelser. Vid ett tillfälle erkände jag att jag var upprörd och skakad av vad en av intervjupersonerna upplevt, men det var mer i rollen som kollega än som forskare eller terapeut. En annan aspekt som påverkade intervjuerna var personkemin. Särskilt med en intervjuperson bildades snabbt en vänskaplig stämning där det ur min synvinkel nästan kändes som att vi var vänner. Jag upplevde också att

det var ömsesidigt och att hon delade med sig av sina tankar och erfarenheter på ett ledigt sätt. Det här ledde till att intervjun blev mer av ett samtal som flödade friare. Men ett alltför ledigt samtal kan leda till att intervjupersonen känner sig bekväm att dela med sig av saker som hen kanske inte annars skulle ha gjort. I det här fallet upplevde jag ändå att personen var mycket medveten om vad hon delade med sig av i intervjusituationen.

Även om man måste vara ärlig när man skriver autoetnografi så måste man också reflektera över vad man kan och vill dela med sig av. Den främsta frågan är hur man ska skriva om personer som figurerar i ens livsberättelse på ett etiskt sätt. Autoetnografi kräver inte att man ber om lov av de personer som figurerar i ens livshistoria (Ettorre 2017, 16), men man måste ändå behandla dem med respekt. Crawley (2014, 155) strävar efter att använda material som förstärker argumentet eller berättelsen framom material med högt skvallervärde. I mina autoetnografiska stycken har jag undvikit att nämna namn och detaljer som kan identifiera personerna som figurerar där. Jag har istället fokuserat på att beskriva händelsen istället för att beskriva personen (jmf Crawley 2014, 155). På samma sätt som det kan vara utmanande att anonymisera de intervjuades upplevelser så att varken intervjupersonerna eller personerna som figurerat i deras liv kan identifieras, så är det svårt att anonymisera då jag skriver autoetnografi eftersom jag skriver under mitt eget namn och inte kan dölja min identitet. I och med att de finlandssvenska mediekretsarna är så pass små blir det ännu svårare att anonymisera.

5 Analys: Unga kvinnliga journalister och journalistrollen

I analyskapitlet besvaras frågan hur unga kvinnliga journalister blir bemötta i arbetet ur fyra olika områden. Inledningsvis behandlas journalistrollen och dess funktioner och hur rollen skapas av unga kvinnliga journalister. Genom att använda begreppen strategi och taktik analyseras makt i olika situationer. Sedan analyseras hur kön och ålder skapas i olika situationer och vilka följder det får. Efter det tar jag upp olika situationer som de jag intervjuat har upplevt som problematiska eller obehagliga och hur de har hanterat dessa situationer. Analysen avslutas med en diskussion hur journalistkulturen ser ut i dag och vad som har förändrats.

5.1 Fake it till you make it – journalistrollen och det performativa elementet

”Här har du block och penna och telefon. På morgonmötet om... femton minuter får du ditt första uppdrag.”

Det här inledande citatet beskriver hur jag blev journalist. När jag fick mitt första sommarjobb på lokaltidningen hade jag ingen annan erfarenhet utöver att jag hade arbetat några år på samma tidnings ung-redaktion där unga fick skriva artiklar en gång i veckan på frilansbasis. Min första arbetsdag fick jag block och penna och en telefon innan jag kastades in i rollen som journalist på mitt första uppdrag. Jag hade ingen aning om vad jag höll på med så jag försökte spela en roll, en journalistroll som jag hade byggt upp utifrån mina uppfattningar om hur en bra journalist är. Nyfiken, cool och lätt att ha att göras med, om man inte råkar vara politiker. Den här bilden är i stort sett oförändrad och jag arbetar fortfarande med att nå upp till det här idealet som jag själv har skapat. Det är inte bara jag som har de här uppfattningarna om vad en bra journalist är, Jan Fredrik Hovden och Rune Ottosen (2016, 61) har undersökt nordiska journaliststuderandes ideal och bland toppegenskaperna finns nyfikenhet, noggrannhet och ett gott språk.

På liknande sätt som jag har personerna jag intervjuat blivit inkastade i rollen som journalist, även om de har olika bakgrund i form av studier och annan tidigare erfarenhet. De har också varit tvungna att själva skapa en bild av hur en bra journalist är, baserat på de uppfattningar de fått från exempelvis utbildningen, men också media och eventuellt kolleger eller bekanta. I mitt material har de jag intervjuat alla resonerat kring sökandet efter den egna yrkesrollen. Speciellt i början av deras yrkesbana har de beskrivit att de känt sig osäkra och förvirrade, men med tiden har de hittat en journalistroll som passar dem och som de känner sig bekväma i. Alicia berättar hur hon genast i början blev ”inkastad i någonting som är ganska så här omvälvande...” och beskriver också att hon kände att det var utmanande i början och att hon inte riktigt visste vad hon hade gett sig in på. På liknande sätt beskriver Linnea sina upplevelser av att spela rollspel och att hon i början varken kände sig som en journalist eller trodde på att hon var det.

[I] början så kände jag ju mig helt så där som att jag spelade något rollspel och så där, nu ska jag (skratt) vara journalist här och liksom att man kände ju sig inte, man trodde ju som inte själv på [det] ens... så där, [man tänkte inte på sig] själv som någon professionell journalist och [man] var jättenervös.

Bogaerts (2011) ser på den journalistiska identiteten som performativ, vilket också kommer fram i ovanstående citat. Det mänskliga beteendet i olika sociala situationer har drag av dramaturgiska uppträdanden som ser ut på ett visst sätt på grund av den identitet man spelar (Bogaerts 2011, 400). För Linnea är ”journalist” en roll att spela i början av karriären och jag skulle hävda att det fortfarande är en roll som spelas efter flera år i branschen, men att man har blivit så van vid rollen att den inte längre känns som en roll, utan mer som ett yrkesjag. Genom media, utbildningen och kolleger har man byggt upp en bild av vad en bra journalist är, och då man som individ ska fylla rollen använder man sig av dessa bilder för att bygga upp den egna journalistiska identiteten. Som Butler (1988, 527) ser på kön som verkligt endast till den utsträckning som det utspelas, så kan man se på yrkesrollen på samma sätt. Man är bara en riktig journalist så länge man spelar upp rollen och utan rollen är det inte verkligt.

Den journalistiska yrkesrollen är offentlig och i och med det sker skapandet av den egna individuella yrkesrollen i en slags offentlighet som inte är så vanlig inom andra branscher. Den unga journalistens första steg i sin roll sker inte enbart på en trygg redaktion utan ute bland folk där ens misstag kan betraktas av främmande människor som inte delar samma yrkesroll eller ens har en förståelse för den. Därför blir skapandet av yrkesrollen en process som inte är ens privata angelägenhet utan man är direkt en del av journalistkåren från en utomståendes perspektiv. Som ung journalist är man tvungen att från dag ett skapa sig en journalistroll som man sedan kan förändra och växa i vid behov.

5.1.1 Att klä sig som en journalist

Med Linnea kom klädsel på tal i samband med att vi diskuterade hur hon blir bemött i samband med intervjusituationer. Klädsel var inget jag frågade specifikt om och det kom inte heller upp i de andra intervjuerna. Hur man klär sig är en aspekt av hur man uttrycker sig själv, inte bara på ett ytterst individuellt plan utan också då det gäller kön, ålder eller yrke. Klädsel är också historiskt betingat på samma sätt som bland annat kön (Vänskä 2017, 107). Enligt Annamari Vänskä (2017, 107) spelar kläder en stor roll i hur kön konstrueras performativt och jag hävdar att det gäller också för yrkesroller, i det här fallet journalistrollen. Genom sina klädval kan man skapa en mer eller mindre trovärdig journalistroll, vilket ytterligare tyder på att journalistrollen är performativ (jmf Rosenberg 2005, 14). Om man lyckas spela rollen väl, klä sig och bete sig som en journalist, uppfattas man också som en journalist och identiteten som journalist är bara verklig i den utsträckning man lyckas spela upp den (jmf Butler 1988, 527).

Ett manligt sätt att klä sig, främst byxor men också andra mer praktiska och bekväma plagg, har förekommit bland kvinnor i historien då de haft möjligheten att ta steget ut i offentligheten, den manliga sfären (Vänskä 2017, 110, 112). Det har ofta handlat

om rent praktiska orsaker. Att ha kjol, ett plagg som än i dag är kvinnligt kodat, är inte alltid särskilt praktiskt att ha på ett jobb, utan byxor är exempelvis lättare att röra sig i. En förutsättning för att kunna ta sig an jobbet i den offentliga manliga sfären har varit att klä sig mer som en man. Jag hävdar att det delvis finns liknande tendenser i dag inom journalistbranschen, om man vill passa in i majoriteten av de situationer man råkar ut för och vara tillräckligt ”neutralt” klädd så måste man klä sig mer maskulint. I det här fallet handlar det mer om att ta avstånd från det feminina istället för att klä sig maskulint, eftersom manligheten är normen och kvinnligheten sticker ut. Eftersom journalistbranschen började som ett manligt dominerat yrke (Djerf-Pierre 2007, 87) finns dessa normer och värderingar fortfarande kvar.

Linnea säger att hon i dag inte tänker på hur hon klär sig, men att hon gjorde det i början då hon inte var så självsäker. Exempelvis berättar hon om en gång då hon intervjuade en manlig politiker och att hon innan intervjun tänkte på hur hon borde klä sig eftersom hon ville klä sig någorlunda neutralt.

[Om jag ska intervju] alltså typ någon sån här samlingspartistisk kvinna så kan jag sätta på mig en [...] kavaj (skratt) och liksom intervju men det känns så där... för feminint sen när man ska intervju någon sån här hög centergubbe från landet.

Här blir det tydligt att det inte bara handlar om klädsel i relation till journalistrollen utan också till kön. Att betona sin femininitet kan göra att man inte tas seriöst, främst av män, utan att man ses som en ”bimbo” som leker journalist (Djerf-Pierre 2007, 94). Även om det inte är något som Linnea säger att hon har upplevt, att inte bli tagen på allvar på grund av att hon är för feminin, så finns hotet i bakgrunden och djupt rotad i medievärlden. Linnea vill undvika att bli könad på det här sättet och vill inte bli tagen för att vara ”lilla flickan”. Istället vill hon vara en av de andra journalisterna, som ofta utgår ifrån ett manligt eller ”neutralt” perspektiv. För Linnea fungerar en nedtoning av sin femininitet som en taktik (jmf de Certeau 1984, 37) och branschens betoning på manlighet som normen som en strategi. Det manliga ses som det normala och det neutrala eftersom journalistiken utgår ifrån det manliga perspektivet (Djerf-Pierre 2007, 97) och därför är kvinnliga journalister tvungna att

ta avstånd till det uttalat feminina för att passa in i den ”neutrala” bilden av vad en journalist är. Att vara ”neutral” i det här fallet innebär att vara mer maskulin och inte betona det feminina genom exempelvis feminint kodade kläder eller läppstift. Enligt Melin-Higgins (2003, 61) är det här en av de fyra taktiker som kvinnor i journalistbranschen i Storbritannien använder sig av. Genom att vara ”en av grabbarna” har en del kvinnor accepterat hur branschen ser ut och att branschen värdesätter det manliga och de kvinnliga journalisterna har anpassat sig till det genom att bli mer man än männen själva (Melin-Higgins 2003, 62). Då kvinnorna lyckas göra manlighet på ett sätt som inte männen gör blir det också tydligt att det inte handlar om något naturligt givet, utan en roll som spelas (jmf Butler 1988, 520; Butler 2004, 42; Rosenberg 2005, 14–15). Istället blir det en taktik att ta sig in i det maskulina utrymmet (jmf de Certeau 1984, 37). I dagens Svenskfinland skulle jag säga att det finns liknande tendenser som Melin-Higgins beskriver, men de är inte lika direkta som de hon iakttagit i Storbritannien. I de flesta fall handlar det om att sträva efter en neutralitet och inte betona sin femininitet eftersom man riskerar att inte bli tagen på allvar.

En sak som Linnea påpekar är att hon tycker om att ha läppstift vid andra tillfällen men att hon inte är bekväm med att ha det på jobbet.

[J]ag tycker om läppstift så där annars men jag skulle inte ha det på jobbet. Det skulle så där kännas som en sån där femininitetsmarkör som jag skulle vara obekvämt med i ett jobbsammanhang.

Linnea upplever att hon inte skulle vara bekväm i att vara så ”out there” som läppstiftet skulle bidra till, och att det skulle vara för feminint i ett jobbsammanhang. Det här kan man se som en taktik att försöka smälta in, vara en av ”pojckarna” (Melin-Higgins 2003, 61). Att bära läppstift, vilket i det här fallet betonar femininitet, gör det svårare att smälta in obemärkt i ”neutraliteten”. Man kan också se det som ett sätt att göra positionen ”ung kvinnlig journalist” fel, i och med att Linnea är *för* feminin för att passa in som en ung journalist (Butler 1988, 522). Även om hon inte nämner hur hennes obekvämheter med läppstift på jobbet har uppstått så ser hon själv det som ett ”fel” sätt att vara ung, kvinnlig journalist.

Linnea fortsätter med att säga att det ändå inte bara handlar om kön eller femininitet, utan att det finns en ren praktisk bakgrund.

[D]et kan ju också bara handla om att du kan hamna ut vart som [helst] [...] att liksom matcha ditt (skratt) intervjuobjekt alltså vilket du ju förstås ändå inte kan göra om man hamnar någonstans i liksom någon bondgård [...] och sen så talar någon dialekt och jag har då inte samma språk.

För Linnea handlar det alltså om att tona ner skillnaderna mellan sig själv och dem hon intervjuar. Eftersom hon inte alltid har samma dialekt som dem hon intervjuar vill hon inte addera ytterligare faktorer som gör att hon kan ses som annorlunda. Linnea säger att hon försöker stäva efter någon slags folklighet på det planet, vilket fungerar som en taktik då hon försöker ta sig in på samma område som de hon intervjuar (jmf de Certeau 1984, 37). Men i första hand ser hon klädfrågan som praktisk, som journalist måste man vara klädd för alla tänkbara tillfällen man kan råka ut för. På lokalredaktionen vet man aldrig vad man får för uppdrag, det kan variera allt från att gå på invigningar till att göra reportage om tjädrar mitt i skogen. På redaktionerna jag har arbetat på har flera kollegor haft gummistövlar eller regnjackor på redaktionen för att vara förberedda ifall de hamnar ut i skogen eller i regnet på uppdrag. Då man aldrig vet vad som väntar under arbetsdagen är det bäst att klä sig så neutralt och mångsidigt som möjligt för att kunna passa in i de flesta miljöer.

5.2 Makt: Journalistiska strategier och mottaktiker

”... tyvärr kan jag inte hänvisa till dig med enbart till förnamn i artikeln, vår policy är att alltid använda efternamnet.”

”Okej, jag tyckte förresten att texten saknade känsla.”

Med journalistrollen kommer viss makt och auktoritet, vilket vi också diskuterade under intervjuerna. Linnea kopplar starkt ihop makten med att bli bra behandlad.

[J]ag upplever att jag behandlas väl [...] för det allra mesta så är ju det att man är journalist ger en sån här maktposition eller en sån här auktoritet att de vill vara vänliga.

Eftersom man som journalist i många fall är den som har kontrollen att styra upp intervjusituationen så vill den som blir intervjuad också vara till lags för att ge en så bra eller rättvis bild av sig själv. Om man är trevlig med journalisten skriver hen troligtvis också en trevligare artikel. Men makten är inte alltid självklar eller svartvit, utan komplex och kan se helt olika ut i olika situationer, vilket här analyseras genom de Certeaus (1984) begrepp strategier och taktiker. Mats Börjesson och Alf Rehn (2009) behandlar makt som olika system som kan uttryckas genom mikrotekniker. I min avhandling kan man se Butlers teori om den heterosexuella matrisen som ett system och könandet inom detta system som en mikroteknik (jmf Butler 1990, 151; 2004, 79).

Enligt Bogaerts finns det journalistiska strategier i de dagliga rutinerna som gör att journalister kan försvara sig från olika hot i arbetet (Bogaerts 2011, 402–403). På det här sättet kan man också koppla ihop de journalistiska strategierna med det performativa i journalistrollen då strategierna är en del av rollen som samtidigt skapas i och med användningen av strategierna. Ett exempel på detta är journalisternas privilegierade ”ensamrätt” på sanningen och skapandet av en konstruerad ”objektivitet” (Bogaerts 2011, 401). Genom att använda dessa journalistiska strategier blir man journalist, och man har bara rätt att använda dem ifall man är journalist, och att vara journalist är inget naturligt givet. Melin-Higgins (2003) identifierar fyra olika taktiker som kvinnliga journalister i Storbritannien har använt sig av för att tackla den mansdominerade branschen; att vara en av tjejerna, att spela på sin kvinnlighet, att vara en av grabbarna och att fly redaktionerna. Melin (2015, 182) utvecklar dessa vidare och nämner bland annat sociala nätverk, acceptans och feminint kapital som taktiker mot strategier såsom dagliga rutiner, gatekeepers och glastaket. I det här kapitlet fokuserar jag på att analysera de

journalistiska strategier jag har hittat i mitt material och de mottaktiker som har använts emot strategierna.

5.2.1 Rättande av artiklar – mottaktiker till journalistsikt arbetssätt

Flera gånger har jag själv varit med om att folk vill rätta i sina artiklar, vilket de har rätt till, men de håller sig sällan till att kontrollera att fakten stämmer utan de kan också ändra på saker som ordval, vilket inte hör till det som de får påverka. Oftast är det ändå fråga om en ömsesidig vilja att få allting rätt; den som blivit intervjuad vill inte bli misstolkad eller felciterad och journalisten vill inte skriva fel information som kan nöta på journalistens och redaktionens trovärdighet. Det här är en del av de dagliga ritualerna i journalistyrket som gör det lättare att få rutin i arbetet. Samtidigt så skapas journalistrollen performativt genom denna ritual då journalisten tillskrivs makten att tolka, rätt eller fel (jmf Bogaerts 2011).

Citatet i början av kapitlet beskriver en händelse då en person jag intervjuat för ett personporträtt ville läsa igenom artikeln innan publicering. Hen hade flera saker att anmärka på, bland annat ville hen att jag skulle skriva hens förnamn istället för efternamn¹ genomgående i artikeln eftersom hen tyckte att det lät stelt med efternamnet. Då jag sa att det inte gick eftersom det hör till redaktionens policy att skriva efternamnet på alla som inte är små barn svarade hen något i stil med att hen förstår men fortsatte med att säga att hen tyckte att min artikel saknade känsla. Den här kommentaren, som inte hade något att göra med innehållet eller informationen i texten, kan man se som en taktik att försöka ta kontroll över situationen i det skedet av processen då intervjupersonen inte längre kan kontrollera hur texten utformas, utan det ligger i journalistens händer att tolka och välja hur den slutliga produkten ser ut (de Certeau 1984, 36–37; Bogaerts 2011, 401). Även om man som intervjuperson har vissa möjligheter att i slutskedet påverka hur artikeln ser ut (Journalistreglerna 18 och 19) är det ändå begränsat eftersom man inte på redaktionen får lämna

---

¹ Den här intervjun gjordes för några år sedan, sedan dess har det blivit allt vanligare att använda förnamnet i artiklar.

beslutanderätten till någon utanför redaktionen, detta för att kunna garantera en fri press. Journalistregel 18 och den individuella redaktionens policy kan man se som en strategi (Bogaerts 2011, 402 ff., jmf de Certeau 1984, 35–38) som har gjorts upp för att göra arbetsgången smidigare och att man lättare kan hantera liknande situationer då det finns färdiga mallar man kan hänvisa till och förklara varför man gör som man gör. Enligt Bogaerts (2011, 402) fungerar de journalistiska ritualerna som strategier mot hot som journalisten stöter på i det dagliga arbetet. Den här strategin gör det möjligt för journalister att upprätthålla en bild av professionalitet och kompetens samtidigt som strategin gör det möjligt att för journalister att försvara sig (Bogaerts 2011, 402–403). Man kan se journalistreglerna i sig som en helhet av performativa journalistiska strategier, eftersom de inte är bundna i lag utan är till för självreglering i branschen (journalistiliitto.fi) och de skapar rollen samtidigt som de används. I det här fallet använde jag mig av de journalistiska strategierna för att försvara min ståndpunkt, att skriva hens efternamn, och eftersom jag inte ville gå med på att ändra artikeln som hen ville kan man se kommentaren som ett sätt, en mottaktik, för hen att markera sitt missnöje och försöka återfå kontrollen (jmf de Certeau 1984, 37).

Rebecka har flera gånger varit med om att folk som hon intervjuat inte har velat att artikeln ska publiceras alls och att de intervjuade vill ändra på vad de har sagt, vilket man som journalist inte behöver gå med på om det inte rör sig om faktafel. Då hon diskuterat med chefen hur det ska hanteras har hon inte alltid varit nöjd med lösningen. Enligt Rebecka har cheferna velat gå med på ändringarna för att säkerställa att personen går med på intervju någon gång i framtiden.

[C]heferna sa att vi gör så här för att hålla de här personerna nöjda så att de i framtiden ställer upp på intervjuer, att man inte bränner några broar, att jag tror inte att jag skulle ha varit lika så här villig att ändra på saker och ting [...] jag hade deras stöd men ändå inte. För att det gick emot det som jag skulle ha gjort.

I det här fallet har redaktionen valt att frånga journalistreglerna då de har valt att ge efter för trycket utifrån till förmån för att fortsätta en god relation. Regel 18 och regel

19 i journalistreglerna berör de intervjuades rättigheter att ändra i artikeln och när journalister kan gå med på att inte publicera en artikel och lyder som följande

18. Man bör gå med på intervjuobjekts begäran att få granska sitt uttalande innan det publiceras, om publiceringstidtabellen tillåter det. Granskningsrätten gäller enbart intervjuobjektets egna uttalanden och får inte innebära att den journalistiska beslutanderätten överläts till någon utanför redaktionen.

19. Journalister ska gå med på intervjuobjekts förbud mot att publicera uttalanden bara ifall omständigheterna efter att intervjun gjordes har förändrats i så väsentlig grad att det vore klart oskäligt att publicera dem.

Enligt Chris Greer (2003, 36) är både journalister och källorna beroende av varandra och båda parter kan använda sin makt i förhållandet vilket ger en balans. I Greers fall handlar det främst om polisväsendet som är beroende av journalisterna för att ge en bra bild av sig själva utåt och journalisterna som är beroende av information från sina källor, men detta kunde även appliceras på privatpersoner. Här skapas journalistrollen som sanningsägare, journalisten har ensamrätt på att förmedla sanningen (Bogaerts 2011, 401), samt rollen som förmedlare av information. Då journalisten använder dessa journalistiska strategier blir hen en journalist som har rätt att ta reda på, tolka och förmedla sanningen.

Det här blir en slags hanteringsstrategi från redaktionens sida, man väljer att gå med på ändringarna för att hålla intervjupersonen nöjd och undvika värre följder. Rebecka tycker att det går emot det som hon själv skulle ha gjort och hon hade kanske velat att man tagit hennes parti i frågan istället för att tillfredsställa intervjupersonen. Senare i intervjun när jag frågar om hon har varit nöjd med stödet hon fick och hur hon skulle ha velat att situationen skulle ha hanterats svarar hon att hon ändå är nöjd med hur cheferna hanterat situationen och att de troligtvis vet vad de gör eftersom de har lång erfarenhet inom branschen. Som jag uppfattade det kände hon också en lättnad över att ansvaret inte längre var hennes då cheferna tog över och fattade beslut.

Jo, jag är nog ändå nöjd för jag tror ändå att de har så mycket mer erfarenhet [...]Då kan jag inte få nån skit (skratt) för det sen efteråt.

För Rebecka blir det en taktik att låta cheferna bestämma och att hon accepterar deras beslut (jmf de Certeau 1984, 37). Taktiken gör att ansvaret flyttas över på den som har mer kontroll, redaktionen och cheferna och Rebecka behöver inte oroa sig över att det får några följder för hennes egen del. Samtidigt hör det till redaktionens uppgifter att ta ansvar för den enskilda journalistens arbete i utgivningsskedet.

Rebeckas tudelade kommentarer kring händelsen kan förklaras med att det är frågan om flera olika händelser som hon här har klumpat ihop till en. Dels kan dessa motstridiga känslor också bero på att hon egentligen är missnöjd över hur det sköttes men att hon inte kan erbjuda ett alternativt sätt att hantera situationen. Hon hänvisar till chefernas erfarenhet och hur hon känner att hon inte längre behöver ha ansvar för det, även om hon tycker att det löstes på ett sätt som inte gav henne tillräckligt mycket stöd. Cheferna gav den intervjuade rätt, även om Rebecka hade skött sin arbetsuppgift rätt. I det här fallet blir det tydligt att det finns en skillnad mellan de skriftliga yrkesregler i branschen och de som är oskrivna och som hör till den journalistiska doxan (jmf Melin 2015; Bourdieu 1990). På arbetsplatserna talar man sällan om de journalistiska idealen som lärs ut under utbildningarna och om man gör det ses idealen som ouppnåeliga (Hovden, Nygren & Zilliacus-Tikkanen 2016, 21). Det kan också förklara Rebeckas motstridiga känslor; i utbildningen och på redaktionerna lärs det ut att man ska följa journalistreglerna men samtidigt råder det en annan praxis som man följer vid vissa tillfällen. Som ny journalist är det omöjligt att veta vad det är som gäller och vem man ska följa, journalistreglerna eller den äldre kollegan?

5.2.2 Strategier mot strategier – förhandling om makten

Ett annat exempel på journalistiska strategier är en händelse som Christina berättar om. Hon hade fått uppdraget att få en kommentar från en tjänsteman på kommunen om några planer, som berörde barn, som fortfarande var i planeringsskedet. På grund

av det ville tjänstemannen inte ställa upp men Christina pressade henne genom att säga att de kommer att göra en grej på det oberoende om hon ställer upp och kommenterar eller inte.

Så sen när hon ställde upp så [...] ville [hon] så där utmana mig [...] och sen så frågade hon av mig så där fast det var helt uppenbart att jag är helt megaung (skratt) tycker jag, men hon frågade av mig så där att har du själv barn och [...] vet du liksom om hur det är [...]

Om Christina har barn eller inte är inte relevant för intervjun och det var enligt henne tydligt att hon var ung, men ändå ville tjänstemannen fråga om hon hade barn för att själv hävda sin position i den redan pressade intervjusituationen. Att gå in på personliga saker i en intervju ses inte som sakligt, speciellt inte i en laddad situation som här, vilket Christina också påpekar. Både tjänstemannen och journalisten är där i sina yrkesroller och inte som sina privata jag och därför borde dessa aspekter också hållas utanför intervjun. Som journalist kan man dela med sig av sina egna erfarenheter om man vill för att exempelvis få intervjupersonen att slappna av, men att fråga om privata saker hör inte till överenskommelsen som fungerar som utgångspunkt för intervjun. Att det dessutom handlar om en politisk fråga och inte exempelvis ett personporträtt gör att det känns ytterligare malplacerat att gå in på personliga detaljer. I det här fallet kände Christina inte sig obekvämt med frågan och den störde inte henne, hon kände mest att frågan var lite onödig.

[N]og skulle det ju ha varit sakligare av henne att inte fråga det. Men jag tycker att det var jättemänskligt att hon gjorde det för jag hade ju ändå satt henne i sticket.

Händelsen är intressant eftersom den också belyser hur journalistrollen fungerar som ett skydd för det personliga jaget, även om någon försöker rikta in sig på det privata. Om man jämför med Alicias upplevelse med en äldre man som ringde och skällde ut henne utanför hennes arbetstid är Christinas upplevelse nästan tvärtom. Istället för att ens privata jag tvingas ta journalistrollens skit så får journalistrollen utstå pikar mot det privata jaget. Deras olika reaktioner visar på hur mycket journalistrollen faktiskt

skyddar; om Christina inte skulle ha varit skyddad av den starka journalistrollen hon skapat och byggt upp skulle hennes reaktion inte varit så lugn och förstående.

I det här fallet är det särskilt intressant att se på de Certeaus (1984) begrepp strategi och taktik och hur de fungerar i förhållande till varandra. Här handlar det om ett möte mellan två personer där båda har en viss makt, Christina som journalist och den kommunanställda som i sitt jobb har en maktposition, och det är inte självklart vem som har makten och vem som kan använda sig av strategier och vem som måste ta till mottaktiker eftersom båda två har en viss makt inbyggt i yrkesrollen. En taktik bestäms utifrån frånvaron av makt, medan en strategi förutsätter makt (de Certeau 1984, 38). I det här specifika fallet är det ändå Christina som på grund av att hon som journalist är ute efter en kommentar i en känslig fråga som har makten och därmed kan använda sig av strategier eller de dagliga journalistiska ritualerna (Bogaerts 2011, 401 ff.), om man så vill. Kommuntjänstemannen i sin tur befinner sig i en klämd position i den här specifika intervjun vilket gör att hon kan ta till taktiker för att göra motstånd mot Christinas kontroll över situationen (jmf de Certeau 1984).

Situationen som Christina beskriver belyser också en förhandling kring makten; båda försöker kämpa för att behålla eller få kontroll i situationen. I utgångsläget är det Christina som har övertaget, hon använder sig av den journalistiska strategin att pressa den som ska intervjuas med att säga att de skriver en artikel med eller utan kommentaren. Det här är en strategi som finns inbakat i de dagliga journalistiska rutinerna (Bogaerts 2011), ett sätt för en organisation att hantera motparter (de Certeau 1984, 36). För att få ut en artikel snabbt, eller redan ”bara” samma dag, och för att få högt uppsatta personer som ofta har tidsbrist eller litet intresse att svara på journalisters frågor, att ställa upp på intervju pressar journalisterna dem på det här sättet. Det är en strategi som är relativt aggressiv och påträngande, vilket kan provocera den som ska bli intervjuad. I den här situationen valde kommuntjänstemannen att göra uppror mot journalisten, Christina, genom att ge sig på det privata och ifrågasätta Christinas kunskap i frågan som behandlades under intervjun. Detta kan inte ses som en planerad strategi utan det handlar snarare om en taktik för

att spontant göra uppror mot makten (de Certeau 1984, 37). I och med att använda den taktiken vänder kommundienstmannen på det hela och styr in på hennes eget domän, nämligen frågor som berör barn. Samtidigt har det drag av strategier då tjänstemannen lyckas skapa en egen plats med hjälp av kunskap och sitt specialkunnande (jmf de Certeau 1984, 36). Nu är det Christina som är ute på ”fiendemark” och hon försöker bevisa sin kunskap genom att berätta att hon nog vet om barn på andra vägar, även om hon inte själv har barn. Det är ett spontant infall och inte en strategi som ingår i journalisters arbete, så i stunden kan man se det som att Christina förlorar kontroll över intervjun och måste ta till mottaktiker för att vinna tillbaka den. Jag skulle inte sträcka det så långt och säga att Christina förlorar makten helt och hållet eftersom hon fortfarande har kontrollen att tolka kommundienstmannens uttalanden (Bogaerts 2011, 401), men genom att dra situationen till sin fördel lyckas kommundienstmannen åtminstone utmana Christinas makt som journalist och ”rubbar [hennes] självsäkerhet”. Kommentaren lyckas förflytta fokuset från yrket och de journalistiska strategierna till det privata, vilket är en fungerande taktik.

Dessutom blir det fråga om ålder, eller snarare mognad, då det är allt vanligare att dagens unga inte skaffar barn så tidigt. Då kommundienstmannen frågar om Christina har barn gör det att hon också indirekt frågar om Christinas mognad och ifall hon är mogen nog att ha den makten som journalistrollen ger. Då det enligt Christina själv är uppenbart att hon är ung kan man se det som att tjänstemannen med flit väljer att ställa en fråga med ett självklart svar som en taktik att ta kontrollen i situationen (jmf de Certeau 1984, 37). På det viset påpekar hon att Christina inte vet vad hon talar om då hon inte själv har barn. Dessutom hävdar hon sig själv och sin kunskap i ämnet. Liksom i fallet med Linnea då hon gjorde en grej på jaktturism och där ägaren betonade att hon var en kvinna i ett manligt rum finns här en liknande dynamik. Tjänstemannen skapar ett område som Christina inte har tillgång till, vilket ger tjänstemannen mer kontroll i situationen (jmf de Certeau, 36, 38). Fokuset skiftar till en plats där Christina inte har kontroll eller kunskap.

5.3 Lilla flickan och gamla gubben: hur kön skapas i sociala möten

”Jaha, du har åter en ny brud med dig!”

”Ja sidu, när man har så många!”

Jag säger ingenting om saken.

”Nåja, ska vi sätta igång då?” avbryter jag.

När jag i forskningsintervjuerna frågat mina intervjupersoner om de upplevt att de blivit behandlade på annat sätt på grund av sitt kön och sin ålder gav de alla ett exempel från ett möte med en äldre man. Det är just i dessa möten som kön och ålder skapas och blir extra synliga.

[J]ag tänker bara när man har pratat med någo såna här äldre gubbar som är supersnälla och alltså, inget fel alls, men jag tror att om jag skulle [...] blivit utbytt till en man så skulle det ha varit annorlunda. – Alicia

[J]ag skulle intervju en riksdagsledamot [...] han hade nog en sån här liksom stil av att nu ska jag bjuda lilla flickan på kaffe och vill du ha bulla också och lalala, nu sätter vi oss ner här och, att det var ju nog verkligen en sån där att okej, vet du här liksom ska jag få tala (skratt) ett litet samtal med den här lilla flickan här [...] – Linnea

[D]et här är inget som jag liksom skyller äldre män för men nog blir de ju kanske lite mer så där wary (skratt), vet du när det är en ung tjej som intervjuar dem. [...] [F]ör att kanske de bara har svårt att relatera till mig. – Christina

[J]ag har ju haft nog problem med somliga kolleger, det har alltid varit män som har antingen sagt någonting fult, till exempel har jag fått höra att lilla flicka [...] vad tänker du, är du dum i huvudet, flera gånger har det sagts och det tror jag inte att man skulle säga till en som är antingen jämngammal eller fastanställd [...] – Rebecka

När man läser de här citaten blir det tydligt att det är just i de här mötena som de jag intervjuat blir medvetna om både sitt kön och sin ålder och att det är i kontrast till dessa positioner som de delvis förklarar beteendet från den andra personen, den äldre mannen. Det är frågan om könande handlingar som skapas genom hetero-

normativiteten (jmf Butler 1988, 519). Även om det inte alltid är en obehaglig eller en känsloladdad situation, som exempelvis med Alicia och Linnea, så är det en situation som väckt tankar och fått en att reagera på att någonting är annorlunda i situationen.

Alla fyra använder någon variation av ”om jag var en äldre man” i något skede av intervjuerna. Det kan vara svårt att sätta fingret på om det är något i situationen som är konstigt, men genom att jämföra med hur det skulle se ut om de var en man så kan de få bekräftelse på att någonting inte är som de ska och att det visst finns en skillnad i hur de blir bemötta. Det är inom ramarna för heteronormativiteten som de försöker förstå och förklara sina upplevelser genom att jämföra med den binära motsatsen till dem själva (jmf Rosenberg 2005, 10–11; Butler 1988, 524). Samtidigt kan man se det som att de jag intervjuat ser en äldre man som normen eller det neutrala och använder den bilden av en journalist för att sätta sig in i hur det skulle vara ”normalt”. Då kvinnorna fick tillträde till journalistiken var det fortfarande på männens villkor och man förväntade sig inte att kvinnorna skulle konkurrera om samma jobb som männen (Djerf-Pierre 2007, 87). Inom journalistbranschen finns det fortfarande kvar ett manligt ideal där man exempelvis ser upp till journalister som Jan Josefsson och Jan Guillou (Djerf-Pierre 2007, 94). Då idealen är vita manliga journalister blir det också det som man, som exempelvis ung kvinnlig journalist, ser som normen och det eftersträvansvärda. Det är också det som man som journalist själv jämför sig med och sätter sig i relation till. Även det att de jag har intervjuat har lagt ner tankearbete och reflekterat över situationerna visar på att de har lagt så pass mycket vikt vid händelserna att de har satt tid och energi på att försöka reda ut vad som är ”fel” i situationen. Eftersom de har tänkt på det är det också viktigt för dem.

I det inledande citatet beskriver jag en händelse då jag blev könad av en person som jag skulle intervjua. Tillsammans med min äldre manliga kollega åkte vi ut till platsen för intervjun, och genast då vi steg ur bilen möttes han av den här kommentaren eller skämtet. Istället för att bli bemött som en journalist blev jag istället bemött som en ”brud” till den manliga kollegan som inte skulle utföra

intervjun. I den här korta händelsen blir det klart att det råder en heteronormativ uppfattning och att kön skapas i relation till en obligatorisk heterosexualitet (jmf Butler 1988, 524, Rosenberg 2005, 10–11) vilket leder till en process av att bli intvingad i ett könande system (jmf Börjesson & Rehn 2009). I situationen blir både jag och min kollega könade och insatta i ett heteronormativt system; han blir Mannen med många brudar och jag blir en av dem. Även om jag är där i rollen som journalist blir jag inte sedd som en journalist utan som en ”brud” i förhållande till min manliga kollega och genom könandet reduceras jag till en passiv person med kön istället för en person med ett yrke. Kommentaren riktades inte heller till mig, utan personen jag skulle intervjua talade till min kollega vilket ytterligare fungerar som ett sätt att passivisera.

Alicia berättar att hon främst har råkat ut för äldre män som vill vara hjälpsamma och kanske till och med underlätta hennes arbete genom att bjuda på roliga citat och ställa upp på bilder. För henne har det inte handlat om obehagliga situationer, utan det har lett till att hon har fått skriva ”en trevlig juttu”.

[Ä]ldre män som bara tycker att det är jättekul med någon ung kvinna som de får skoja lite med och så här. För jag får ju oftast ut av det en trevlig juttu. För att de är liksom... skojiga och glada och typ säger så här kul citat som funkar bra i en text. Så att nog har jag haft nytta av det också.

Vidare berättar hon att hon upplever att de kanske vill underlätta hennes arbete och att det är därför de är så hjälpsamma och tillmötesgående. Personerna i situationen könas; kön skapas som något naturligt (Butler 2004, 42) och kropparna förstås ur ett heteronormativt perspektiv (Rosenberg 2005, 10–11, 13). Heteronormativiteten blir tydlig i situationen då det finns klara roller att spelas. Den äldre och faderliga figuren hjälper och skojar med journalisten och som motfigur tjänar den unga kvinnliga journalisten som i och med den trevliga gubben *får* hjälp att skriva en trevlig artikel, utan att hon frågat om det. Som tack förväntas mannen också att han framställs i god dager. Genom att Alicia ”får en trevlig juttu” ut av det så kan man också se hur den här bilden av männen projiceras på texten. Alicia menar ändå att hon inte har upplevt

att hon inte skulle bli tagen på allvar i dessa intervjuer utan hon behandlas ändå på ett sakligt sätt.

Inte har någon någonsin varit osaklig eller... utan jag har alltid känt nog oftast att de ändå blir typ så här, kanske... ärade, men att de tar som den här intervjun ändå seriöst, jag tycker att den oftast liksom [oklart] en seriös och viktig grej de vill lyfta fram sin sak, så de ser ju att, eller de får ju dra nytta av det oftast också själv.

Alicia berättar också att även om ingen har sagt rakt ut "lilla flicka" åt henne så upplever hon att det finns en sådan stämning eller förutsättning i vissa intervjusituationer med äldre män. Hon menar att det snarare handlar om ordval och sättet de talar på som ger en "lilla flicka"-stämning, även om de inte säger orden rakt ut. Det är tydligt att det är igenom gester, ordval och handlingar som kön skapas och förhandlas (Butler 1988, 519). Man behöver inte säga "lilla flicka" för att ändå kunna skapa kön och ålder eller mognad.

Då jag frågar Alicia om hon tror att hennes ålder eller hennes kön spelar mer in på hur hon blir behandlad så svarar hon:

[E]gentligen så tror jag [att] skulle jag ha varit en äldre kvinna så skulle de inte ha varit på samma sätt. Då skulle de kanske ha varit så här mindre skojfriska, mera seriösa. Så definitivt med åldern men... ja, också nog mig som kvinna. Eller som, jag tror ung kvinna är liksom så här, receptet på det hela (skratt).

I citatet blir det tydligt att det inte är endast en position som påverkar, utan det är en kombination av flera. Eftersom Alicia ses som både ung och kvinna så påverkas hon av båda dessa faktorer som fungerar som positioner som bereds åt olika subjekt. Dessutom är hon i situationen i sin roll som journalist, en sommarreporter, vilket ytterligare påverkar. Som ung kvinnlig journalist har hon mindre makt i ett möte med en äldre man (jmf Rosenberg 2005, 10), men eftersom hon i sin yrkesroll har makt på grund av att hon kan styra narrativet blir det en intressant position (jmf Bogaerts 2011; de Certeau 1984). En person som annars står utan en given maktposition men som fått en position där det går att styra över en person som är van att ha kontroll och

kunna kontrollera kan upplevas som provocerande och kan leda till användningen av taktiker för att göra uppror mot den som har kontrollen i situationen (de Certeau 1984, 35–38). I Alicias fall verkar de äldre männen främst reagerat med att vara trevliga och hjälpsamma, vilket man kan tolka som en taktik att ta tillbaka kontrollen över situationen som de kanske upplever att de har förlorat. Genom att vara skojfriska och bjuda på sig själva ger de också en trevlig bild av sig själva vilket troligtvis kommer att synas i slutprodukten. På det sättet kan de ändå delvis styra situationen, även om de inte har makten som journalisten har. Alicia är ändå medveten om att de äldre männen gärna vill föra fram sitt budskap och att de tar det på allvar. Som journalist har Alicia ändå sista ordet när det kommer till hur slutprodukten ser ut och hon kan bestämma vilken bild hon ger av den hon intervjuar (Bogaerts 2011, 401). Man kan se Alicias accepterande av taktiken som en slags strategi, genom att låta de äldre männen hållas underlättar hon sitt arbete och får en trevlig slutprodukt på köpet (jmf de Certeau 1984, 35–38). Det här är en av de taktiker som Melin-Higgins (2003, 60) klassar som att spela på sin kvinnlighet. Jag skulle omformulera det som att Alicia kan ha nytta av sin position som kvinna, men det är ingenting som hon direkt själv kan påverka. Eftersom hon blir könad av männen och inte kan påverka hur de bemöter henne skulle jag inte kalla det att ”spela på sin kvinnlighet” i det här fallet. Istället blir hon, liksom männen, intvingad i ett könande system (jmf Börjesson & Rehn 2009) och hon gör det bästa av situationen. Alicia har i det här fallet nytta av att bli sedd som ung kvinnlig journalist vilket gör att det inte heller stör henne, även om blir könad.

Linnea, som funderat ganska aktivt på hur kön och ålder inverkar på hur hon blir bemött, upplever inte att det skulle finnas en grabbig stämning på redaktionen men i möten med intervjupersoner har hon ibland råkat ut för situationer där hon blivit väldigt medveten om sitt kön och blivit könad. En gång skulle hon göra en intervju med en äldre man från landet som hade en hög position inom ett politiskt parti. Som hon berättar i citatet kände hon att han hade en stil av att han skulle bjuda henne på kaffe och ha ett trevligt samtal med den ”lilla flickan”. Liksom i Alicias fall där äldre män varit trevliga och gärna bjudit på roliga citat finns här en liknande situation med

liknande mekanismer. Att vara trevlig och visa upp sig från sin bästa sida fungerar som ett sätt att försöka kontrollera hur slutresultatet blir, även om det hör till journalistens område att tolka och föra fram ”sanningen” (Bogaerts 2011, 401). I intervjusituationen har journalisten för det mesta mer kontroll att styra över situationen och har också makten att tolka det som sägs och vad som kommer med i slutprodukten. Politiker å sin sida har också en slags kontroll och ett slags inflytande i situationen, eller de försöker få det genom strategier så som mediaträning (jmf de Certeau 36). Då båda parter har en viss förutbestämd makt på grund av deras yrken där båda har rutiner för att agera i möte med andra kan man se det som strategier mot strategier i det här fallet (jmf de Certeau 1984).

Troligtvis ligger det i politikerns intresse att ge en så bra bild av sig själv som möjligt, och genom att gå in i en intervjusituation med attityden ”nu ska jag ha ett litet samtal med den lilla flickan” försöker han gå in i situationen på ett liknande sätt som männen Alicia beskrivit. Genom att vara den trevliga äldre mannen som bjuder på kaffe och bulla förväntar han sig att motparten ska spela rollen som ”lilla flickan” som är journalist i enlighet med heteronormativa diskurser (jmf Rosenberg 2005, 10–11; 2015, 152). Linnea berättar att hon inte brydde sig så mycket om hur politikern bemötte henne, hon hade förberett hårda frågor som hon ändå ställde och därmed låter hon sig inte definieras av den manliga politikern och hon accepterar inte sättet hon könsas på utan motstånd. Politikern försöker ge en så oprovocerande bild av sig så att journalisten, Linnea, inte ska använda sina journalistiska strategier emot honom, vilket hon ändå gör. Om politikern skulle ha varit otrevlig i intervjusituationen så skulle det inte ha hjälpt honom att ge en bra bild av sig själv eftersom Linnea har kontrollen att tolka det han säger i slutprodukten.

Här spelar också kön och ålder en roll i hur makt kan förstås i situationen. Som äldre man har man traditionellt mer makt än en ung kvinna i sociala sammanhang (jmf Rosenberg 2005, 10). Historiskt sett i västvärlden är kvinnans inträde i det offentliga rummet relativt nytt och fortfarande finns det kvar gamla spår av de tidigare uppfattningarna. I den här situationen kan man också se hur kön och ålder skapas och

får betydelse i kontrast till varandra. Dessutom skapas en skillnad mellan en ung kvinnlig journalist och en journalist. Att se Linnea som den ”lilla flickan” som ska bjudas på bulla skapar en skillnad mellan en ung kvinnlig journalist och en ”vanlig” journalist som enligt normen, i det här fallet, är en medelålders vit man. Med en ung kvinnlig journalist dricker man kaffe och har ett litet samtal, med en journalist har man en intervju. I den här situationen ser man de performativa dragen; den kvinnliga journalisten skapas i mötet med den manliga intervjupersonen och i kontrast till den manliga ”vanliga” journalisten.

Linnea berättar om en annan händelse då hon kände att hon blev könad.

[N]ån skulle starta någon ny sån här turismverksamhet [...] med någon sån här jaktturism och sånt, och då var det så här, samtidigt som jag skulle intervjuja så hade de där ägarna bjudit [några] potentiella samarbetspartners dit och så var det så där ”Nyt saadan naisseuraa tänne” liksom (skratt).

I citatet blir det tydligt att det handlar om vilka platser kvinnor har tillträde till och var de ses som främmande eller inte förväntade. Som journalist har man etablerat att man har ensamrätt på sanningen (Bogaerts 2011, 401) och ofta har man tillträde till platser som ”vanliga” människor inte har möjlighet till. Exempelvis kan man få besöka en politiker i hans hem, som Christina har gjort, eller olika företags anläggningar som inte är möjliga att besöka för allmänheten. Dessa platser behöver inte vara fysiska rum, som i Linneas fall. Här handlar det mer om ett diskursivt rum, jakt och mer specifikt jaktturism, som kvinnor historiskt sett inte har haft tillgång till. Detta synsätt lever kvar i och med kommentaren om att de får sällskap av en kvinna som pekar ut att det är något utöver det vanliga. Som journalist har hon ändå tillgång till platsen genom hennes yrke, men hon och hennes existens på platsen ifrågasätts på grund av hennes kön.

Det här är också ett exempel på hur strategier fungerar i samband med platser. Enligt de Certeau (1984, 36) förutsätter makt en plats som fungerar som ens egen, och här är den platsen jaktturismen. På den här platsen möts den kvinnliga journalistens makt

med makten som jaktgemenskapen har som förkroppsligas genom ägarna och dessa två krafter hamnar i en konflikt. Jakt som en plats är dominerad av män och uppfattningar om manlighet, och den platsen har kvinnor svårt att få tillgång till. Genom sin roll som journalist, som är manlig enligt normen, har Linnea fått tillgång till platsen, men inte obemärkt. På grund av kommentaren sker inträdet inte osynligt utan det poängteras att det fortfarande handlar om ett undantag och att Linnea får tillträde till platsen i sin roll som journalist, fastän hon är kvinna och ung.

Både Alicia och Linnea har haft upplevelser av äldre män som gärna vill vara trevliga och försöka hjälpa till, medan Christina upplever att män blir lite försiktiga i intervjusituationer.

[J]ag tänker mig att [...] om de skulle bli intervjuade av någon äldre manlig reporter så skulle de ju säkert vara mer avslappnade. [...] och sen kan de vara så där mm, vad kommer det för frågor, vad kommer det att bli liksom lite så där kanske ”jaa, jag vet inte om jag vill (skratt) ställa upp”, vet du just så här.

Här finns det en slags misstänksamhet mot unga kvinnliga journalister och en underliggande rädsla att bli missförstådd. I och med männens tillbakahållna och reserverade sätt mot Christina blir hon könad och hon skapas som något annorlunda i kontrast till dem, enligt en heteronormativitet (jmf Rosenberg 2005, 11). Också hennes ålder kan inverka på hur hon blir bemött i dessa möten. Det är inte bara i möten med äldre män som Christina upplever att intervjupersonen är obekvämt eller försiktig, det gäller också äldre kvinnor.

[M]en min ålder och kanske [mitt] så där ganska [...] öppna, lite kanske så där högljudda [...] sätt att vara som kan göra [äldre kvinnor] kanske lite så där obekväma att jag sen försöker lite tona ner på det för att så där vissa äldre kvinnor tycker jag kan vara ganska så där osäkra när de ska bli intervjuade och vara så där ”voj inte har jag någonting att säga” och så där. Medan sen vissa andra kanske äldre kvinnor kan [...] tycka att jag är jättetrevlig och [...] ”jee vet du vad kiva”. [...] Kan tänka mig att om det skulle vara [...] nån annan äldre eller manlig [kollega] så skulle de kanske vara sen igen [...] lite mer osäker. Att kanske man där kan ha också nytta av att vara en ung kvinna. [...] Det är liksom en lägre tröskel att prata med en.

Christina berättar att hon försöker tona ner sitt högljudda och öppna sätt att vara, särskilt då det handlar om en intervjusituation tillsammans med äldre kvinnor eftersom hon upplever att de blir obekväma. Det här tolkar jag som att det handlar om att göra ålder, och kön, på rätt sätt för att inte bli bestraffad (jmf Butler 1988, 522). Att vara högljudd förknippas kanske främst med yngre människor, medan äldre, speciellt kvinnor, anses vara, eller borde vara, mer sansade och lugna. Genom att dämpa sitt beteende anpassar sig Christina till en mer ”mognare” ålder som går hand i hand med att vara mogen nog att ha ett jobb som journalist. Det Christina säger i citatet belyser också de skillnader som finns bland intervjupersoner och hur de också kan spåras tillbaka till samhällets normativa uppfattningar om kön. Då Christina i dessa möten blir könad tvingas hon in i ett betydelsesystem av normer (jmf Börjesson & Rehn 2009) som också leder till att hon anpassar sitt beteende för att passa in och inte stötas bort (jmf Rosenberg 2015, 153).

I citatet i början av kapitlet beskriver Rebecka hur hon blivit könad och flera gånger har fått höra ”lilla flicka” av vissa manliga kolleger. Hon berättar vidare om en specifik händelse då hon skrivit en artikel som den manliga kollegan ansåg att var utanför hennes ämnesområde. Han kallade henne för lilla flicka och frågade om hon var dum i huvudet då han ansåg att artikeln var för kort och att den inte tog fasta på det viktiga. Rebecka hade kollat med flera andra nyhetssajter hur de hade skrivit om samma händelse.

Vår text var ju liknande och hade mycket mer information än flera andra men tydligen dög det inte.

Trots att Rebecka försöker förvara sig i situationen med att hänvisa till hur de andra nyhetssajterna hade skrivit om händelsen så gick budskapet inte fram. På det här sättet försöker hon bevisa sitt kunnande som skulle medföra en viss form av maktposition ifall hon sågs som en erfaren journalist (jmf de Certeau 1984, 36). En annan äldre manlig kollega som hade sett och hört vad som hände började försvara Rebecka och då uppstod det ett gräl mellan de båda männen. Enligt Rebecka kände

hon att hon behövde det här stödet då det inte hade någon inverkan då hon själv försvarade sig.

[S]å definitivt behövdes den här andra personens reaktion och det var då en annan man men nog har det också hänt liksom att kvinnor ha reagerat på när man har sagt åt mig [...] och så här, att inte är det egentligen skillnad där till exempel på kön och ålder vem som säger till. Men jag tror nog att de mer liksom lyssnar [...] på såna som är lite äldre än yngre.

Det blir tydligt att ålder och erfarenhet är starkt kopplade till varandra och brist på ålder ses som brist på erfarenhet, och brist på erfarenhet ses som en svaghet eller en position utan makt. Det krävs att en annan person med mer erfarenhet lägger sig i situationen för att den manliga kollegan ska lämna Rebecka i fred. När jag frågar Rebecka ifall den här personen kanske skulle ha reagerat annorlunda om hon var äldre eller man, svarar hon:

Det tror jag nog. Eller... jag skulle inte säga att någon säger lilla pojke.

Enligt henne har kollegan sagt fula saker också åt äldre personer och även män på redaktionen, men han har då inte valt liknande ord som han använde mot Rebecka. Eftersom hon rör sig bland inhopparna vet hon också att det har hänt de flesta av dem. Även om inhopprollen är en osäker position så är det ändå åldern som påverkar mest i det här fallet. Rebecka berättar att det finns flera unga i hennes ålder som har fast anställning som också råkar ut för den här kollegan.

I den här händelsen blir det tydligt att hierarkiska positioner som definieras av ålder, men också kön, bär på en viss förutsättning för makt som godkänns eller underkänns av den manliga kollegan (jmf Rosenberg 2005, 10). Kön är inte den primära faktorn som inverkar på om man råkar ut för påhopp, utan istället är det åldern som är den mer dominanta faktorn som påverkar. Ju yngre man är, desto mindre pondus har man i den här kollegans ögon. Däremot påverkar kön hur man blir påhoppad, eller snarare vilka ord som används. Kvinnligt kodade personer får höra saker som "lilla flickan" medan ingen säger "lilla pojken" om manligt kodade personer, de könas på andra sätt. Att använda orden "lilla flicka" belyser både könet och åldern och de används i

ett nedlåtande syfte, då innebörden blir att man som liten flicka saknar kunskap och erfarenhet och därmed inte förtjänar en maktposition. Både ”lilla” och ”flicka” är förknippat med ålder. Det här visar på att åldern och den kunskap man förväntas bära med sig är det som mest spelar roll, men hur påhoppet ser ut beror på kön. Att det inte heller var någon skillnad på ifall det var en manlig eller kvinnlig kollega som sa ifrån visar på att ålder är en faktor som påverkar mer i det här fallet.

Alicia delar liknande uppfattningar om ålder som den primära faktorn som bidrar till hur journalister blir behandlade. Då jag frågar henne om hon tror att hon måste ta mer skit i Facebook-kommentarer på grund av att hon är ung och kvinna så svarar hon:

[J]ag jämför så här lite i mitt egna huvud med en i ungefär samma situation som mig som är man och jag tycker nog ändå att han har också fått ta ganska samma skit. Så jag skulle inte säga att det i så fall har påverkat att jag är ung kvinna utan [...] i så fall att man är ung.

Det som Alicia har upplevt stämmer också in på vad Rebecka berättar om. Åldern är den faktor som påverkar hur mycket man blir utsatt för påhopp, bland kolleger eller läsare, men det är könet som kan påverka hur påhoppet ser ut och vilka ord som används. Som Rebecka säger, ingen skulle kalla en man för ”lilla pojken” eller ”lilla gubben”. Eftersom kunskap kan vara en av flera förutsättningar för att skapa en plats vilket innebär en form av maktposition med tillgång till strategier (jmf de Certeau 1984, 36), så kan de som inte anses ha kunskap eller erfarenhet, de unga, bli satta i en position där de blir utsatta för strategier.

Det är inte bara i möten med äldre män som ålder blir synligt. Christina har upplevt då hon pratat med högstadie- och gymnasieelever som nästan är jämngamla med henne att det blir en ”jämn dynamik” då hon har en viss auktoritet i och med att hon är där i rollen som journalist men ändå är i den åldern att hon kunde vara deras vän.

[K]anske om man skulle vara tio år äldre så skulle de kanske liksom ta det mera på allvar eller så där [...] att man kanske inte har liksom likadan auktoritet så där för dem. Och sen är det liksom jämnä också just att man

intervjuar någon som är ganska i samma ålder som en så försöker man ju lite vara deras, eller [...] konstigt för att man är som ändå fortfarande den där intervjuaren men man skulle lika bra kunna vara deras kompis.

Här blir åldern synlig eftersom den är en gemensam faktor, de är båda ungefär i samma ålder, men utgångsläget för dynamiken i dessa möten är ändå olika. Christina är där i rollen som journalist och har därför den auktoritet och verktyg som följer med rollen. Den som blir intervjuad kanske inte upplever den här auktoriteten som självklar på grund av att de är i samma ålder och kan därmed göra motstånd. Christina berättar att det blir en ”perus högstadie-meininki, att [den man intervjuar] är lite så där, ”öh, inte vet jag””. Den som blir intervjuad väljer att inte acceptera Christinas journalistiska auktoritet i och med att hen inte tar situationen på allvar och svarar knappt eller undvikande på frågor. Som hon själv säger skulle det vara annorlunda om hon var tio år äldre. Om man analyserar händelserna med begreppen strategi och taktik (de Certeau 1984) så använder den intervjuade sig av taktik för att hantera och utmana i intervjusituationen. Hen vill inte acceptera journalistens, Christinas, övertag i situationen utan utmanar henne genom att sätta sig emot det journalistiska inflytandet genom att inte svara på frågor. Det här är en taktik som stämmer överens med de Certeaus (1984, 37) uppfattning om taktiker som något som sker spontant i stunden där det finns möjlighet och att det inte är en del av en större plan. Intervjupersonen ser en möjlighet att sätta sig emot makten genom att inte svara på frågor, men det är inte en del av en större strategi som hen kan använda sig av.

I andra intervjusituationer med äldre personer uttrycker Christina inte att hon skulle ha haft sådana här problem utan det verkar som att både äldre och personer i högre ställning accepterar hennes ställning som journalist. Hon beskriver exempelvis ett presstillfälle på en ambassad under en av de första somrarna hon arbetade som journalist där hon upplevde att hon fick respekt även om hon var helt ny i branschen. Det är alltså i situationer med personer i samma ålder som hennes kontroll och inflytande blir ifrågasatt. Det här visar på att makt och auktoritet inte automatiskt kommer med journalistrollen utan det krävs också att journalisten genom bland annat kön och ålder kan hävda sig själv som journalist. Butler (2004, 94) ger ett exempel

på att det finns en uppfattning om att man som man har större chanser att bli tagen på allvar, men att det inte alls behöver stämma då mannen i fråga måste kunna föra sig på rätt sätt för att ha några fördelar och att dessa fördelar inte är naturligt befästa hos en mansperson. På samma vis krävs det att en journalist kan presentera de behövliga attributen för att kunna ses som en fullvärdig journalist, det är inget som kommer naturligt med rollen.

5.4 Att hantera det obehagliga och osäkra på jobbet: trygghet och hanteringsstrategier

*”Jag blir så glad för er ungdomar!” Han ler och gestikulerar mot min ring på vänsterhandens ringfinger. Jag tror jag ler i panik och fortsätter intervjun.
Efteråt kan jag inte riktigt släppa obehaget som kryper i kroppen.*

I mitt material har två av dem jag intervjuat bett om ursäkt för att de inte minns så mycket och förklarat att de är sådana personer som brukar glömma bort det negativa och jobbiga som de stöter på i arbetet. Alicia säger rent ut att det är en ”coping mechanism” som hon använder sig av för att klara sig vidare. Journalistbranschen i sig är uppbyggd på ett sätt som gör att denna form av hanteringsstrategi fungerar extra bra. Man börjar från noll nästan varje dag (Zilliacus-Tikkanen 2007, 68) och därför kan det vara svårt att komma ihåg negativa, och varför inte positiva händelser, då arbetsflödet ser ut som det gör. Men man kan också se det här som en form av hanteringsstrategi som är inbyggd i själva branschen som hör ihop med uppfattningen om att journalister ska klara av att ta emot kommentarer, både sakliga och osakliga. Då man varje dag börjar med någonting helt nytt blir det också lättare att glömma bort negativa upplevelser och fokusera på nästa uppdrag.

Medan man är ung och ny i branschen är det också lättare att ta åt sig mer om någon ger kritik eller rent av betar sig osakligt. ”Skinnet på näsan” som Alicia pratar om kommer med åren och med erfarenheten. Men ändå kan det vara svårt att bli helt och

hållet immun mot osakligt beteende man blir utsatt för i rollen som journalist. Alla har en egen gräns för vad som fortfarande känns okej, men på olika sätt och i olika situationer kan den här gränsen tänjas ut. I och med att den tänjs så kan gränsen också för framtiden förskjutas och man blir helt enkelt mer tålig för olika slags påhopp och osakligt beteende. Då kan det också bli svårt att komma ihåg att man inte behöver ta så mycket ”skit” som man kanske gör i slutändan och man låter folk gå över den egna gränsen. Inbyggt i journalistrollen finns en uppfattning om att man ska vara tuff (Savolainen & Zilliacus-Tikkanen 2013, 61) och klara av att ta ”skit” på grund av att rollen är offentlig. Till arbetsuppgifterna hör också att kritiskt granska fenomen i samhället (Hovden & Ottosen 2016, 58–61) vilket gör att man som journalist kan upplevas som provocerande bland dem som blir granskade.

I och med att man som journalist förväntas vara tuff (Savolainen & Zilliacus-Tikkanen 2013, 61) så kan man bli uppmanad från redaktionens sida att glömma eller inte bry sig om olika händelser som man kanske upplever som obehagliga eller upprörande. Alicia var med om att en person ringde upp henne och skällde ut henne och när hon berättade för sin chef om saken så uppmanade han henne att inte bry sig och sa att personen som skällde ut henne är som han är.

Och så den här personen som [...] hade ringt mig då, så han var liksom, vad ska vi säga, känd för den här chefen och han sa liksom att ja, att han hade varit med om samma sak, att det är flera som har varit med om samma sak [...] så vi snackade nu bara om det och han var så där att du ska inte bry dig, att ja, han är typ lite som han är [...]

Det här blir en form av hanteringsstrategi från redaktionens sida, genom att händelsen sopas under mattan vill man försäkra sig om att personen kanske i framtiden kommer att ställa upp på intervju. Därför uppmanas också enskilda journalister att glömma vilket blir en form av hanteringsstrategi. Uppmaningen att inte bry sig kan man se som ett sätt att lära upp den unga journalisten att bli mindre mottaglig för yttre kommentarer och därmed också performativt formas till den bild av en journalist som redaktionen förväntar sig. Om man på redaktionen eventuellt skulle vidta åtgärder och säga emot personen skulle man riskera framtida chanser till

intervjuer. Journalistyrket handlar till viss del om att hålla sig på god fot med eventuella intervjupersoner, det är speciellt viktigt på redaktioner på mindre orter där intervjuobjekten är färre och dyker upp i flera sammanhang. Så för att inte riskera ”onödiga” problem i framtiden väljer man att ignorera beteendet utan att vidta några åtgärder. Greer (2003) som skrivit om hur pressen och myndigheter såsom polisväsendet och andra organisationer lever i symbios på Nordirland lyfter fram hur journalister som skapat en bra kontakt med enskilda poliser har lättare att få information då poliserna är mer välvilligt inställda till dem (Greer 2003, 37). På liknande sätt värdesätts källan bland finlandssvenska redaktioner, genom att ”hålla sig kompis” med alla möjliggör man fortsatt kontakt och välvilja.

Journalistrollen kan också fungera som skyddande av det privata jaget. Det här blir tydligt när Alicia berättar vidare om den äldre mannen som ringde upp henne en lördag förmiddag då hon var hemma och ledig. Hon visste inte vem det var som ringde utan svarade. Den äldre mannen var till en början saklig men senare började han skälla ut henne och blev allt mer osaklig och aggressiv. Alicia fick inte en chans att försvara sig och samtalet slutade med att mannen sa att hon skulle hälsa sina chefer att ingen på redaktionen ska ta kontakt mer och så slog luren i örat på henne.

[F]örst var jag riktigt chockad och så här fattade inte, vad har hänt? Alltså vad var jag just med om, för det här gick ju nog som på någon minut bara. [...] Och ja, sen efter så först chock och sen så var jag så här supergråt, alltså jag bröt ihop.

I den här situationen blir det tydligt att Alicia påverkades av situationen och tog åt sig av kritiken på ett personligt plan, även om det inte var riktat till henne som person utan till henne som journalist. Orsaken till att hon blev så starkt påverkad förklarar hon själv senare under intervjun.

[J]ust i det här som specifika fallet då när den här typen ringde, så där var jag så oförberedd [...] för jag var ändå ledig och jag var hemma [...] och då svarade jag som mitt personliga jag så jag hade nog inte den här journalistrollen på, som förberedd eller hur man ska säga, det låter jättekonstigt så här nu men jag var nog inte [förberedd], det var därför jag liksom tog åt mig.

Hon säger själv att hon inte var förberedd på att det var ett samtal som berörde jobbet och att det därför var svårt för henne att koppla på journalistrollen mitt i situationen. Hon har redan några år arbetat som journalist och har som hon själv säger det fått mer skin på näsan, men ändå blev hon väldigt illa berörd av händelsen. Även om hon själv tycker att det verkar konstigt när hon säger det så beror det på att hon inte var inne i sin journalistroll utan hemma i det privata som sitt eget jag utan den skyddande yrkesrollen. Om hon skulle ha fått samtalet på exempelvis redaktionen under arbetstid skulle hon knappast ha reagerat så som hon gjorde. Redaktionen fungerar som en fysisk plats för strategier och då Alicia inte befinner sig på redaktionen blir det svårare att använda strategierna då de inte finns på samma sätt tillgängliga på en annan plats, exempelvis hemma (jmf de Certeau 1984, 36, 38).

Ur ett maktperspektiv blir det ännu tydligare att den journalistiska yrkesrollen och redaktionen fungerar som skyddande. I och med att Alicia svarade på sin fritid då hon var hemma och inte hade makten som journalistrollen eller redaktionen annars manifesterar kände hon sig mindre självsäker i situationen (jmf de Certeau 1984, 36, 38). Hon fick inte muntur och kunde inte göra något annat än att lyssna på mannen som skällde ut henne. Man kan se hans beteende som en taktik i form av att inte låta henne få chansen att använda några strategier (jmf de Certeau 1984). Han ringde henne under ett veckoslut då hon inte arbetade, och inte hade journalistrollen på sig, och han lät henne inte försvara sig under samtalet. Alicia fick inte möjlighet att ta till strategier, som att gå in i journalistrollen eller försvara sig själv, i situationen och därför reagerade hon också starkt på samtalet då hon blev fräntagen kontrollen i situationen. I fall hon hade varit på jobb när hon tog samtalet skulle hon ha haft de journalistiska strategierna och rutinerna nära till hands och hon hade troligtvis kunnat använda dem i situationen för att ta tillbaka sin position (jmf Bogaerts 2011). I förlängning kan man säga att det är strategierna som journalistrollen erbjuder som skyddar, och inte bara journalistrollen i sig självt. I det här fallet ser man hur stor inverkan journalistrollen faktiskt har man kan också tydligt se i vilka tillfällen journalistrollen kan fungera som en skyddande barriär och när den inte kan det.

För att ytterligare belysa gränsen mellan journalistrollen och det privata jaget tar jag ett exempel från mina egna erfarenheter som jag beskrivit i inledningen av kapitlet. Jag gjorde en intervju med en medelåldersman som skulle bli en form av personporträtt. Under intervjun tittar han på min förlovningsring och säger att han är så glad för oss ungdomar, i betydelsen att han var glad att så unga förlovar sig. För mig var det här en plötslig och personlig fråga som jag inte alls var förberedd på och jag försökte styra fokuset till intervjun igen men han fortsatte med att ställa frågor som jag kände att jag ändå måste svara på för att inte ”förstöra” intervjun. Under själva intervjun gick jag helt och hållet in i min journalistroll (en trevlig typ som är lätt att ha att göra med), först efteråt fick jag en obehaglig känsla som satt i länge. Delvis kommer obehaget från de plötsligt privata frågorna som kändes malplacerade i stunden, delvis kommer det från ett könande och den roll som jag blev insatt i (jmf Börjesson & Rehn 2009). Enligt den obligatoriska heterosexualitetens tekniker skapas jag som ett motpart till en manligt könad person, istället för att vara en självständig individ som är journalist (jmf Butler 1988, 524; Rosenberg 2005, 10–11). I situationen upplever jag det som att min roll som journalist förminskas och fokuset läggs på min roll i ett heteronormativt parförhållande istället, vilket inte är relevant för intervjun. Man kan också se detta som en taktik (de Certeau 1984, 37) att skifta fokuset i intervjun från personen som blir intervjuad till personen som intervjuar.

Vad som hände under den här intervjun kan liknas vid Christinas intervju med tjänstemannen som ställde personliga frågor kring ifall hon har barn. Men i det här fallet handlade inte om en pressad intervju där det snarast handlade om en direkt maktutövning utan om ett odramatiskt personporträtt. Under själva intervjun fungerade journalistrollen som skyddande och jag tog inte åt mig personligen i strunden. Men efter intervjun, då journalistrollen inte längre ”var på” började jag på ett personligt plan reflektera över vad som just hände och började känna obehag, på liknande sätt som i Alicias fall. I efterhand hade jag velat säga till och jag hade inte svarat på frågorna, men i stunden kändes det som att jag måste vara tuff och ”ta det”

för att kunna gå vidare och avsluta intervjun (jmf Savolainen & Zilliacus-Tikkanen 2013, 61). Att journalistrollen skyddar en och låter en ta skit är inte alltid en bra sak och som ung journalist kan det vara svårt att veta var man ska dra gränsen, speciellt om det kommer som en överraskning.

5.4.1 Ung, kvinnlig journalist – en osäker ställning?

Även om majoriteten är kvinnor inom journalistiken finns det skillnader i hur de olika anställningarna ser ut. Kvinnliga journalister har ofta osäkrare anställningar än män och det är fortfarande fler män som får fast anställning (Savolainen & Zilliacus-Tikkanen, 2013, 56). Överlag har journalistbranschen blivit mer osäker (Wiik 2016, 284) men speciellt många unga journalister arbetar på korta kontrakt, vikariat eller inhopp så att vara ung kvinnlig journalist sätter en i en dubbelt osäker position. I och med att majoriteten av de som antas till journalistutbildningarna är kvinnor blir också konkurrensen om arbetstillfällena hårdare bland kvinnorna om man på redaktionerna försöker hålla en personalstyrka med någorlunda jämn könsfördelning (Savolainen & Zilliacus-Tikkanen 2013, 59).

De personer jag har intervjuat har alla erfarenhet av kortare kontrakt och inhopp på olika redaktioner. Den tillfälliga rollen gör att journalisten kan känna sig osäker och det ostadiga arbetsförhållandet kan påverka mer hur man blir bemött än kön och ålder. På många sätt går ålder och rollen som inhoppare hand i hand, det är oftast unga journalister i början av sina karriärer som fyller dessa positioner. Alicia berättar att läsare brukar reagera om de ser att det är ett nytt namn som har skrivit en artikel. Hon tror också att det är lättare att kommentera kritiskt på en artikel som en ”ny” journalist har skrivit.

[Jag har] inga så här hemska exempel, att någon skulle ha gått till typ, personangrepp mot mig. Men i så fall skulle det vara någon sån här, typ... att de har gjort sig typ lite lustiga [...] över, ja, nu... eller, ”vad tänkte reportererna här”.

Rebecka tycker att hon och de andra inhopparna som hon har arbetat med blir bemötta som alla andra på redaktionen, men med undantag för en person på redaktionen som skriker och säger fula saker främst åt inhopparna. Rebecka menar också att man som inhoppare måste arbeta mer än ordinarie reportrarna för att bevisa att man förtjänar en fast anställning i framtiden.

Linnea har på sin arbetsplats känt en osäkerhet på grund av att hon arbetat på korta kontrakt. Osäkerheten grundar sig i att ledningen skickat uppmaningar att inte skriva om ett visst ämne som Linnea varit frontfigur för. För att undvika onödiga konflikter har hon delvis sagt att hon inte vill skriva om ämnet och så har hon, och också andra på redaktionen, börjat censurera det de skriver.

[A]lla går ju in för en självcensur [...] det bara faller bort vissa ämnen så att man inte då ställer den där frågan då varje dag utan [...] sen kommer det upp ibland och då tänker man att hur skrämmande det är [...]

För att inte riskera sin redan osäkra ställning väljer Linnea att inte utmana för mycket utan försöker delvis dämpa det hon skriver. Att censurera blir en form av taktik, ett sätt att hantera de strategier som ledningen använder sig av (jmf de Certeau 1984, 37). Bourdieu (1998, 15, 21) nämner att man både medvetet och omedvetet censurerar sig själv för att inte bli utanför, vilket också handlar om att bli utsatt för en form av maktutövning. För Linnea blir hotet att bli lämnad utanför konkret, då hon riskerar att bli utan förlängt kontrakt. Det här går också ihop med Foucaults (1978) förståelse av makt och hur man genom disciplin kan styra folks beteende. Man kan också se det som en form av hot om våld som är en form av maktutövning (jmf Börjesson & Rehn 2009). För Linnea blir det här en balansgång mellan att inte riskera för mycket men att fortfarande kunna bevara sin journalistiska integritet. Att hela redaktionen blivit påverkad av uppmaningen från ledningen att skriva mindre om det här ämnet rådet det inga tvivel om och det har i förlängningen lett till att journalisterna medvetet undviker ämnet och försöker styra bort från det i rädsla av att gå emot ledningen vilja. Särskilt utsatt är Linnea som med sin osäkra ställning inte har ett fortlöpande kontrakt att luta sig tillbaka på.

Ett tydligt exempel är då hon pratade med en manlig kollega med fast anställning och han sa att han inte hade märkt på att de skriver mindre om just det ämnet. Då Linnea gör honom uppmärksam på det reagerar han med att säga att han ska skriva en artikel om ämnet bara för att irritera ledningen och visa att det inte är de som bestämmer.

Sen så blev han ju liksom upprörd, att vad är det här då, för att liksom att [ledningen] sätter att du ska [göra så här], nu tänker han [...] skriva om det bara för att (skratt).

I citatet blir det tydligt vem som är tvungen att tänka på konsekvenserna och vem som kan göra uppror utan att riskera sitt jobb. Tröskeln att bli uppsagd då man har ett fortlöpande kontrakt är mycket hög, medan att inte få förlängt kontrakt kräver inte några särskilda orsaker. Linneas osäkra ställning, att inte ha en fast ”plats” på redaktionen, bidrar till att hon blir tvungen att ta till taktiker, självcensur, som exempelvis den manliga kollegan inte behövde bry sig om på samma sätt (jmf de Certeau 1984, 38). I samma samtal nämnde mannen också ett tips på en artikel hon kunde skriva om ämnet men hon valde att tacka nej till uppdraget. Redan tidigare hade Linnea sagt åt sina kolleger att hon inte vill ta emot sådana uppdrag då hon känner att uppmaningen från ledningen var riktad till henne och att hon inte vill riskera att hennes arbetskontrakt inte blir förlängt. I den här situationen måste Linnea använda sig av självcensur som hanteringsstrategi, eller snarare taktik, för att försäkra sig om att hon inte blir utan förlängt kontrakt. Ledningens strategi är att uppmana journalisterna på redaktionen att inte behandla ämnet i fråga så mycket genom ett mejl som skickades till hela redaktionen. Mejllet innehöll inga hot, men den underliggande meningen var att inte ta upp frågan så ofta. I och med att personerna i ledningen sitter på en position med makt, de kan styra över vad som ska publiceras och vad som inte ska publiceras, har de också kontrollen att styra över dem som inte sitter på samma position och genom det kan de skapa en plats, en redaktion enligt eget tycke (jmf de Certeau 1984, 36, 38).

5.4.2 Redaktionen – en trygg plats och ett slagfält

För många journalister kan redaktionen ses som ett slags tryggt rum där man delvis kan avstå från journalistrollen och slappna av. Alicia beskriver redaktionen som en trygg plats.

[N]ågon gång om man har haft någon sån här jobbig intervju eller någonting, dålig dag överhuvudtaget [...] jag har nog alltid känt att då när man kommer till redaktionen så är det så här, man pustar ut, ah nu är jag äntligen här, nu får jag sköta mitt, nu behöver jag inte, jag vet inte [...] vara social om jag inte vill och så här. Så redaktionen har alltid en trygg punkt.

Jag har själv liknade upplevelse av redaktionen som Alicia. För mig har det alltid varit på redaktionen man kan slappna av och få lufta sina tankar exempelvis efter en riktigt jobbig intervju. Det är på redaktionen som man som journalist får stöd och sällskap i det annars ganska ensamma arbetet. Samtidigt behöver man inte ha på sig den offentliga journalistrollen på redaktionen, man kan vara mer sitt privata jag med kollegorna även om man fortfarande är på jobbet. Man behöver inte vara medieorganisationens ansikte utåt på redaktionen utan man kan vara en mindre representativ version av sitt journalistjag. Redaktionen fungerar också som en plats där makten i form av strategier nästan tar fysisk form (jmf de Certeau 1984, 36, 38). Det är här man sitter och jobbar, diskuterar med chefen om publiceringar och arbetsflödet, vilket allt är en del av de strategier som används inom branschen.

För Linnea och Rebecka ser tryggheten på redaktionen lite annorlunda ut. För Linnea kommer otryggheten uppifrån från en högre position, en man i ledningen, som inte är nöjd med ämnena hon skrivit om och som kan besluta ifall hon får förnyat kontrakt eller inte. Men kollegerna på redaktionen ses som ett stort stöd i den annars osäkra miljön och kollegerna har också tagit hennes oro på allvar. Det här leder till att redaktionen får en dubbel position som enligt Linnea upplevs som motstridig. Å ena sidan känns redaktionen otrygg på grund av det osäkra arbetsförhållandet som lätt riskeras om hon gör ”fel”, men å andra sidan finns förtroendet och respekten bland kollegerna som gör att hon trivs med sitt jobb på ”fabriksgolvet”. Även om det är Linnea som är mest utsatt på grund av sina korta kontrakt så upplever hon att hon

inte blivit lämnad ensam av sina kolleger. Linnea sammanfattar den dubbla naturen på redaktionen så här:

[Jag upplever inte] bland kolleger någon grabbig stämning som man skulle vara utesluten från [...] men att jag [har] ju faktiskt ju nog tänkt mycket på de här frågorna i och med just den här nya [mannen i ledningen] som kom. Att det här [...] på det där subtila planet upplever man den där att det är en sån där [misogyni].

Efter att mannen i ledningen började jobba har Linnea börjat fundera på frågor kring kön och ålder och hur de påverkar hennes arbetsliv, och kommit fram till att det inte handlar om ett uteslutande från en manlig gemenskap. Istället är det frågan om ett slags kvinnoförtryck som inte uttrycker sig direkt i form av exempelvis utfrysning utan som Linnea säger på ett mer subtilt sätt.

Linnea berättar också att då hon frågat om förlängt kontrakt har mannen i ledningen sagt nej och hänvisat till att det är en ekonomisk orsak bakom beslutet. Han sa också att ifall det kommer en möjlighet kommer han att höra av sig till henne. Ändå har det anställts en manlig journalist till en fast tjänst då en av Linneas kolleger slutade.

[D]et var ingen [ansökning] [...] ja, jag var ju på mina de här korta [kontrakten] det här, och sen var det bara så där att jo, han kommer och jobbar hit på tills vidare-kontrakt.

Istället för att anställa Linnea som redan hade ett kortare kontrakt valde ledningen att anställa en helt ny person istället. Linnea säger att hon därför inte litar på att de skulle värdesätta hennes insats. Även om det inte sägs uttryckligen blir det klart att Linnea inte är önskad på arbetsplatser av ledningen och att hon inte blir prioriterad över en man som enligt Linnea har en mer neutral inställning till känsliga frågor. På redaktionen bland kollegerna råder det ingen grabbig stämning, men i rekryteringsprocessen som sköts av ledningen finns ett slags ”bästa broder” mentalitet enligt Linnea.

Melin (2015, 179) använder sig av begreppet gatekeeperstrategi vilket innebär att välja vem som får bli journalist, genom antagning till utbildningar eller rekrytering

till arbetsplatser. Det här kan också förstås som en strategi såsom de Certeau (1984) förstår strategier. Om man ska kunna göra karriär inom journalistiken måste man ha ”samma slips som chefen” som Melin uttrycker det. I fallet hon beskriver handlar det ofta om att ha gått samma utbildning som chefen, men jag anser att det går att applicera på andra faktorer också. Cheferna har en plats, journalistbranschen, som de bevakar och har därmed kontroll över vem som får tillträde till platsen (de Certeau 1984, 36, 38). I fallet med Linnea handlar det om att hon, som hon själv uttrycker det, inte är neutral utan genom sitt intresse för vissa känsliga frågor provocerar, speciellt eftersom hon är en ung kvinna. Hon säger också att hon har fått vissa signaler från ledningen vilka politiska åsikter som uppskattas.

[K]anske unga kvinnor är [mer] provocerande [...] alltså det är helt klart att jag upplever att man snabbare blir satt i facket av så där röd-grön blomsterhatt. För att man redan är kvinna så man är som ett steg närmare det än liksom min så där unga manliga kollega som ju sen förstås inte var lika intresserad av sådana här frågor.

Den manliga journalisten som blev anställd istället för Linnea delar politiska åsikter och värderingar med ledningen och därför har de också anställt honom eftersom han passar in i bilden av vad de anser att en journalist är. Det är så som gatekeeperstrategin fungerar, genom att ha kontrollen att välja vem som får bli journalist kan ledningen utesluta dem som inte passar in i deras mall (Melin 2015, 179). På det här viset formas det omtalade glastaket som gör det svårt för bland annat kvinnor att nå högre positioner, och i det här fallet en fast anställning (Melin 2015, 179).

För Rebecka är det en på redaktionen som flera gånger sagt fula saker åt henne och andra anställda. Alla på redaktionen vet om det här problemet och bland inhopparna är det också allmänt känt då det är speciellt de som får stå ut med dessa verbala påhopp. Ändå beskriver inte Rebecka redaktionen som otrygg eller att det skulle råda obehaglig stämning, utan det verkar finnas ett stort stöd bland kollegerna. Det att alla vet om vad som pågår kan bilda en trygg gemenskap även i en osäker situation där man inte vet när någon kan bli utsatt.

Efter händelsen berättade Rebecka för sin chef om vad som hade hänt. Chefen var inte chockad över vad Rebecka berättade och var tydligen medveten om problemet sedan tidigare. Efter samtalet med chefen hörde Rebecka inte desto mer om saken.

[D]et är ju lite tokigt om en person går till sin chef och säger att hej att det här har hänt och det var inte okej och så säger chefen att nej absolut inte att vi ska prata med personen och så gör den det men så händer ingenting. Så det är ju märkligt om saker och ting inte har en effekt liksom.

Även om chefen tagit upp saken med personen i fråga har beteendet fortsatt som förut och inget har förändrats.

Om man ser på hela händelsen ur de Certeaus (1984) begrepp strategi och taktik kan man se att det finns flera olika dimensioner. Den manliga kollegan använder en strategi, att kalla sina medarbetare för dumma och andra skällsord, för att förhandla kring makten på redaktionen. Genom att uttrycka sig som han gör visar han sitt inflytande på ett aggressivt sätt och visar de andra hur man inte ska bete sig ifall man inte vill ha hans vrede över sig, ett hot om våld (Börjesson & Rehn 2009). Även om strategin är spontan och därför har drag av taktiker (de Certeau 1984, 37), har den manliga kollegan gjort detta till sin strategi för att hävda sitt inflytande på redaktionen. Rebecka i sin tur försöker försvara sig genom att hänvisa till sitt arbetsflöde som i andra sammanhang i mitt material har kännetecknat de journalistiska strategierna (jmf Bogaerts 2011, 402–403) men här blir de en personlig taktik. Taktiken misslyckas ändå eftersom den manliga kollegan inte lyssnar på det Rebecka säger utan ignorerar det. Det här är också en form av strategi, genom att inte lyssna låter den manliga kollegan inte Rebecka ta kontroll i situationen.

5.5 Journalistkulturen i går och i dag – vad har förändrats?

Att några uppfattar redaktionen som en trygg plats på många sätt indikerar på att något har förändrats när det gäller unga kvinnors ställning i mediebranschen. Ändå finns det flera saker som fortfarande tyder på att journalistbranschen ännu inte är så jämställd som den skulle kunna vara.

Ett exempel på hur det kunde se ut för en kvinnlig ung journalist på sextioalet i Sverige finns i Monica Löfgren-Nilssons (2015) artikel om könsordningar genom tiderna på SVTs nyhetsredaktioner. Där berättar en kvinnlig reporter hur hon blev bemött på redaktionen på sextioalet:

Jag har ett minne som är svårt att glömma: när jag arbetade som nyhetsuppläsare antydde jag att jag skulle vilja bli reporter och en manlig kollega sa till mig, ”du kommer aldrig att kunna bli det, förstår du inte det”. (Löfgren-Nilsson 2015, 205)

Det här citatet belyser många kvinnors situation i journalistbranschen då kvinnorna hade börjat få tillträde till det tidigare manliga yrket. Att det har skett en förändring ser man tydligt då man ser Christina berätta om en kommentar hon fått från en kollega:

[D]å när jag var som praktikant [på redaktionen] [...], så var det en som sa så där att om två år så är du chef här (skratt).

Även om det bara handlar om två citat som knappast kan berätta hur det ser ut för alla kvinnliga journalister i dag så anser jag att det ändå belyser att en förändring skett. Den kvinnliga reportern i Löfgren-Nilssons artikel hade knappast fått samma kommentar som Christina, i alla fall inte utan att vara ironisk. Kvinnliga journalister har i dag större möjlighet att ta sig fram i karriären, även om det i praktiken kan finnas hinder som försvårar. Synen på kvinnor i arbetslivet har också förändrats. I dag är de flesta chefer inom journalistbranschen i Svenskfinland kvinnor, vilket också gör det möjligt att fler kvinnor söker sig till dessa poster. Då glastaket har börjat spricka är det lättare att ta sig igenom det.

Den största skillnaden är kanske hur unga kvinnor inte längre blir "tvingade" att skriva om vissa ämnen. Tidigare har kvinnor varit hänvisade till att skriva om "kvinnoämnen" så som barn, utbildning och andra "mjuka" nyheter (Melin-Higgins 2003, Djerf-Pierre 2007, Löfgren-Nilsson 2015) under en heteronormativ uppfattning (jmf Butler 1988, 524). Djerf-Pierre (2007, 95) menar att många kvinnor har upplevt att de blir tilldelade ogynnsamma uppdrag, men samtidigt säger de att kön inte spelar någon roll. I mitt material finns inte en sådan här könande uppdelning utan de jag intervjuat upplever att de får skriva om allt. Christina är uppriktigt förvånad över att hon har fått skriva om "tunga" saker som lokalpolitik och att de på redaktionen har gett henne det förtroendet. Istället, om det finns en uppdelning, handlar det snarare om den enskilda journalistens intressen, exempelvis konst eller lokalhistoria, istället för en uppdelning av uppdrag enligt kön. En orsak till detta kan bero på att många av de finlandssvenska redaktionerna är så små att det inte finns möjlighet att dela upp uppdragen enligt någon form av könande praktiker, utan alla måste vara beredda på att skriva om allt. Exempelvis på de lokala radioredaktionerna kan det finnas en eller två reportrar för dagen som gör inslag, då de andra som är på jobb har andra uppgifter. En annan orsak till förändringen kan vara en uppluckring i hur man ser på uppdelningen av ämnen i maskulina och feminina och att denna form av könande får en betydelseförskjutning eftersom kön inte är naturligt bundet (jmf Butler 1988). Ett stort undantag där könade praktiker fortfarande sker är sporten där det maskulina fortfarande dominerar. Enligt Hovden & Ottosen (2016, 66) är det fem gånger mindre sannolikt att kvinnliga journaliststuderande skulle vara intresserade av att skriva om sport. En fråga som uppstår är varför sporten inte är lockande för kvinnligt kodade journaliststuderande. Då både sporten och sportjournalistiken varit mansdominerad, och fortfarande är det, kan det vara svårt att komma in i ett manligt domän som ung kvinnlig journalist då man inte automatiskt har tillträde till den maskulint könade platsen (jmf de Certeau 1984, 36, 38). Även detta håller på att förändras, bland annat på Hufvudstadsbladet försöker sportchefen Filip Saxén satsa på en mer jämställd representation på sportsidorna (hbl.fi 2018).

Det finns ändå en skillnad mellan vad journalisterna får skriva om och vad de vill skriva om. Exempelvis Linnea som är intresserad av politik och själv driver fram sådana frågor upplever att hon på redaktionen har blivit bemött med förvåning när hon skrivit om sådant, och gjort det bra.

[J]ag har nog tänkt jättemycket på [...] eller har haft en tanke liksom eller känt av att man har svårare att få auktoritet eller vara en auktoritativ [...] röst och att jag [...] tänker [...] att ingen kommer att ge mig den där auktoriteten så jag måste ta den själv. Att liksom vara en auktoritet inom ekonomiska frågor, politik och så där att jag [...] på något sätt aktivt vill vara så där att jag skriver om hårda frågor och liksom är bra, alltså, och det är kanske det som jag har upplevt att det... eller det har sen liksom kommit som en överraskning för [mannen i ledningen] att jag kan skriva sånt också, sen när det kommer beröm så liksom avslöjas det en förvåning. Som ett tillägg [...] att vilket fack man sätts till jättesnabbt. [Min] manliga 26-åriga kollega som har sidobena och kragskjorta och studerar nationalekonomi [har] ju aldrig [...] behövt bevisa något.

Så även om det på det inte i lika stor utsträckning finns en uppdelning mellan ”mjuka och feminina” och ”hårda och maskulina” nyheter enligt ett heteronormativt system, utan alla journalister förväntas skriva om allt, finns det ändå en uppfattning om att kvinnliga journalister inte är intresserade eller inte kan skriva tillräckligt bra om ”hårda” nyheter så som politik och ekonomi. Den här förväntningen blir tydlig i citatet ovan då Linnea gör rollen som ung kvinnlig journalist på ett sätt som väcker förvåning hos omgivningen som blir en form av bestraffning eftersom hon gör rollen på ”fel” sätt (jmf Butler 1988, 522). Som Linnea säger, hennes manliga kollega behöver inte bevisa att han kan skriva om hårda ämnen, i alla fall inte på samma sätt som förutsätts av Linnea. Också bland publiken väcks reaktioner då en ung kvinna rapporterar ”hårda” nyheter.

Och också så där [...] min första kolumn så handlade om grexit och de här liksom ekonomiska grejerna kring det och då var det ju liksom så där kommentarerna på Facebook att så där vad yrar sommarfågeln mellan regnskurarna och... det har jag ju nog sett som att här var det liksom att det blir provocerande med en ung kvinna som börjar [...] tala om något Tysklands trixande.

Ekonomi och politik ses som högstatus ämnen att skriva om i journalistiken och därför kan det vara provocerande då en ung, kvinnlig journalist ger sig in på ett område som setts som reserverat för männen (Djerf-Pierre 2007, 87). Det här leder till reaktionen från den som kommenterat att förminska skribenten genom att använda ord som ”yra” och ”sommarfågel” vilket anspelar på unga journalister som testar sina vingar för första gången. På det här viset gör den som kommenterat det klart att det inte handlar om en fullvärdig journalist utan någon som ännu inte nått dit och borde veta sin plats.

Melin-Higgins (2003, 58) har i sin forskning iakttagit olika ritualer i journalistkulturen, där bland annat morgonmötena har en laddad betydelse. Det är där som dagens uppdrag delas ut till reportrarna och det är även här som kvinnor och män blir tilldelade de uppdrag som passar dem bäst enligt den ”naturliga ordningen”, enligt ett heteronormativt system. Då kvinnor ifrågasätter den här arbetsfördelningen blir morgonmötena ofta konfliktfyllda och känsliga. Enligt min egen erfarenhet har morgonmötena på flera redaktioner minskat och förlorat sin starka ställning, istället tilldelas uppdrag direkt mellan nyhetschefen och reportern i en allt större grad. Hur det här påverkar vilka uppdrag som tilldelas olika personer kan vara intressant att undersöka. På det här sättet tror jag att det lättare kan uppstå mer nischade reportrar, vare sig reportern själv vill det eller inte. Det gör det också svårare för reportrar att få andra slags uppdrag om de en gång stämplat som ”experter” på ett visst ämne. På mindre redaktioner upplever jag ändå att risken är liten, då det finns få reportrar på jobb och alla måste vara redo att skriva om det som är aktuellt för dagen. Bland de jag intervjuat har det inte funnits en uppdelning bland uppdrag enligt den ”naturliga ordningen”, utan de upplever att de ha fått skriva om det mesta. Särskilt Christina och Linnea har upplevt att de har hittat sina intresseområden och att nyhetscheferna har snappat upp det och de har fått dessa uppdrag. I Linneas fall blev hennes ämnesval också en källa för oro och hon valde att avstå från att skriva om det, då hon var rädd att mista sitt arbete för att det hon skrev inte uppskattades av ledningen.

Tidigare har mjuka nyheter inte värderats högt på redaktionerna och att få igenom sådana nyhetsförslag var inte alltid lätt (Löfgren-Nilsson 2015, 216), men nu har journalismen tagit en annan form och mjuka nyheter ses inte som mjuka längre, snarare som ”klickmonster”. Då det är publiken och deras reaktioner som styr måste också redaktionen ta hänsyn till publikens önskemål och påtryckningar (Djerf-Pierre 2007, 85–86).

Avslutande diskussion

I avhandlingen har jag undersökt hur unga kvinnliga journalister blir bemötta och vilka former av makt som inverkar på deras arbete. Genom intervjuer med fyra unga kvinnliga journalister har jag undersökt frågan och de ha fått berätta om sina upplevelser. Dessutom har jag använt autoetnografi för att situera mig själv och använda min kunskap inom fältet som ett komplement till materialet jag fått genom intervjuerna. Jag har använt mig främst av Michel de Certeaus förståelse av makt som tar sig i uttryck genom strategier och taktiker, men jag använder också begrepp som doxa, heteronormativitet och könande som också är knutet till makt. Genom ett heteronormativt tankesätt könas personer och man kan se heteronormativiteten som en doxa eller ett system som tvingar in en i könade roller. Könande blir då ett sätt att utöva makt. Min förståelse av kön grundar jag på Judith Butler tankar om kön som performativt.

Resultatet visar att det fortfarande råder skillnader i hur unga kvinnliga journalister blir bemötta i arbetet, både av kollegor på redaktionerna och av personer som de intervjuar. Även om det inte är så vanligt med grova trakasserier eller liknande finns det fortfarande spår av den manliga normen inom journalistiken. De jag har intervjuat upplever att ålder och kön är faktorer som inverkar på deras arbete, men trots skillnaderna upplever unga kvinnliga journalister att de trivs på arbetsplatserna och på fältet. Det ”positiva” resultatet kan bero på att dessa unga journalister jag intervjuat ännu inte kört in huvudet i glastaket, utan de befinner sig tidigt i sin karriär och har ännu inte fått känna på eventuellt motstånd.

Det är främst i möten med äldre män som unga kvinnliga journalister upplever att de blir bemötta annorlunda. I dessa möten blir det tydligt att det finns mekanismer som könar alla parter i mötet. Männerna som blir intervjuade beskrivs som delvis skojfriska och trevliga som försöker underlätta arbetet för den unga kvinnliga journalisten, delvis vaksamma eller att de på andra sätt har tagit avstånd från journalisten. Huvudpoängen är ändå inte hur journalisterna jag intervjuat har blivit

bemötta, utan att de blivit bemötta på ett annorlunda sätt än exempelvis deras yngre manliga kolleger. Det visar att det fortfarande råder skillnader i hur man uppfattar en manlig journalist och en kvinnlig journalist och att branschen som de rör sig i fortfarande bygger på heteronormativa uppfattningar om kön. Dessutom kan både kön och ålder inverka på olika sätt beroende på situationen och vilka andra positioner som är närvarande.

Journalistrollen är performativ, vilket innebär att den skapas genom handlingar i sociala interaktioner. De jag har intervjuat har alla varit tvungna att forma sin egen bild av vad en journalist är och i början av karriären har de alla sökt den roll de känner att passar dem bäst. Senare i karriären har yrkesrollen fungerat som en skyddande faktor i obehagliga situationer, främst ute på fältet. På redaktionerna fyller journalistrollen inte samma funktion då man inte kan dra nytta av yrkesrollens inbyggda och performativa makt och strategier gentemot andra kollegor.

Inbyggt i journalistrollen och i själva arbetssättet finns olika former av makt som enligt de Certeaus begrepp kan ses som strategier, i och med att dessa handlingsätt fungerar som verktyg att behålla kontroll och inflytande i situationer. För att kunna ha en strategi förutsätts det att man har något, exempelvis en yrkesroll eller en position, som gör att man har en starkare ställning och tillgång till en plats, både fysisk och som abstrakt begrepp. En plats som fungerar som utgångspunkt för strategier i det här fallet är redaktionen där de journalistiska ritualerna och arbetssättet existerar och utformas. Strategier är ofta fasta och har inte så mycket rum för improvisation. De journalistiska strategier jag har kunnat identifiera i branschen är bland annat den individuella redaktionens policy, vilket varierar mellan redaktionerna, och hänvisningar till deadlines för att få intervjuer. I möte med personer som också har tillgång till en plats och därmed också strategier har de jag intervjuat varit tvungna att använda strategier mot strategier. Taktiker fungerar som motstånd mot strategierna, och i mitt material har jag stött på flera olika former av motstånd. Exempelvis har de jag intervjuat upplevt olika situationer i intervjuer då

motparten inte har velat svara på frågor eller styrt in diskussionen på det privata eller på sitt egna fält för att ta över kontrollen.

Det finns också andra strategier förutom de som hör till det journalistiska arbetet. Strategier används av personer i chefspositioner för att inverka på det journalistiska arbetet och styra det enligt sina uppfattningar, vilka inte alltid stämmer överens med resten av redaktionens. Taktiker mot dessa strategier kan vara acceptans eller självcensur. Strategier och taktiker är bundna till sin kontext och kan se olika ut i olika situationer. En och samma person kan inneha en position där man kan använda sig av strategier och taktiker.

Överlag har den journalistiska branschen förändrats under de senaste åren och den har blivit allt mer kvinnodominerad, från att utbildningen på 1970-talet blev kvinnodominerad till en jämnare fördelning av kvinnor och män i själva yrket till att också chefspositionerna blivit kvinnodominerade. Detta kan ses som en bidragande orsak till förändringen inom branschen och intervjupersonernas upplevelser.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Intervju med Alicia, 13.11.2019, Kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi, Åbo IF mgt 2020/007.

Intervju med Christina, 16.12.2019, Kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi, Åbo IF mgt 2020/009.

Intervju med Linnea, 5.12.2019, Kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi, Åbo IF mgt 2020/008.

Intervju med Rebecka, 16.12.2019, Kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi, Åbo IF mgt 2020/010.

Litteratur

Bogaerts, Jo (2011) ”On the Performativity of Journalistic Identity”. *Journalism Practice*, 5:4, 399–413.

Bourdieu, Pierre (1990) *The Logic of Practice*. Stanford: Stanford University Press.

Bourdieu, Pierre (1998) *On television and Journalism*. London: Pluto Press.

Butler, Judith (1988) ”Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory”. *Theatre Journal*, 40:4, 519–531.

Butler, Judith (1990) *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.

Butler, Judith (2004) *Undoing Gender*. New York: Routledge.

Börjesson, Mats & Alf Rehn (2009) *Makt*. Stockholm: Liber.

Crawley, Sara L. (2014) "Autoethnography as Feminist Self-Interview". I Jaber F. Gubrium, James A. Holstein, Amir B. Marvasti, Karyn D. McKinney (red.) *The SAGE Handbook of Interview Research: The Complexity of the Craft*. SAGE Publications, 143–160.

Creedon, Pamela J. (1989) *Women in Mass Communication – Challenging Gender Values*. USA: SAGE Publications.

de Certeau, Michel (1984) *The Practice of Everyday Life*. University of California Press.

Djerf-Pierre, Monika (2007) "The Gender of Journalism. The Structure and Logic of the Field in the Twentieth Century". *Nordicom Review*, Jubilee Issue 2007, 81–104.

Ellis, Carolyn & Arthur P. Bochner (2017) "Foreword". I Sandra L. Pensoneau-Conway, Tony E. Adams & Derek M. Bolen (red.) *Doing Autoethnography*. Sense Publishers, vii–viii.

Ettorre, Elizabeth (2017) *Autoethnography As Feminist Method: Sensitising the Feminist 'I'*. Routledge.

Foucault, Michel (1978) *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Random House.

Greer, Chris (2003) *Sex Crime and the Media: sex offending and the press in a divided society*. Willan Publishing.

Hollway, Wendy & Tony Jefferson (2000) *Doing qualitative research differently – free association, narrative and the interview method*. Trowbridge, Wiltshire: SAGE Publications.

Hovden, Jan Fredrik, Gunnar Nygren & Henrika Zilliacus-Tikkanen (2016) ”Introduction – The Nordic Model of Journalism Education”. I Jan Fredrik Hovden, Gunnar Nygren & Henrika Zilliacus-Tikkanen (red.) *Becoming a Journalist – Journalism Education in the Nordic Countries*. Mölndal: Nordicom, 11–23.

Hovden, Jan Fredrik & Rune Ottosen (2016) ”New Times, New Journalists? – Nordic Journalism Students Entering an Age of Uncertainty”. I Jan Fredrik Hovden, Gunnar Nygren & Henrika Zilliacus-Tikkanen (red.) *Becoming a Journalist – Journalism Education in the Nordic Countries*. Mölndal: Nordicom, 51–70.

Löfgren-Nilsson, Monica (2015) ”En lång och slingrande väg – Könsordningar på SVTs nyhetsredaktioner”. I Anja Hirdman & Madeleine Kleberg (red.) *Mediers känsla för kön – Feministisk medieforskning*. Göteborg: Nordicom, 199–221.

Melin, Margareta (2015) ”Fäktas genom att fly – Omförhandlad journalistik med digitala hjälpmedel”. I Anja Hirdman & Madeleine Kleberg (red.) *Mediers känsla för kön – Feministisk medieforskning*. Göteborg: Nordicom, 173–198.

Melin-Higgins, Margareta (2003) ”Fly eller fäktas. Kvinnliga journalisters överlevnadstaktiker”. *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 2, 53–68.

Reinhartz, Shulamit & Susan E. Chase (2001) ”Interviewing Women”. I Jaber F. Gubrium & James A. Holstein *Handbook of Interview Research: Context and Method*. USA: SAGE Publications.

Rosenberg, Tiina (2005) ”Inledning”. I Judith Butler & Tiina Rosenberg *Könet brinner! Texter i urval av Tiina Rosenberg*. Natur och Kultur, 7–34.

Rosenberg, Tiina (2015) ”Könet brinner fortfarande”. *Lambda Nordica: Tidskrift om homosexualitet* 2-3, 149–164.

Savolainen Tarja, Henrika Zilliacus-Tikkanen (2013) ”Finland: Women Journalists, the Unequal Majority”. I Byerly C.M. (red.) *The Palgrave International Handbook of Women and Journalism*. London: Palgrave Macmillan, 51–65.

Seibold, Carmel, Lyn Richards & Dawn Simon (1994) ”Feminist method and qualitative research about midlife”. *Journal of Advanced Nursing* 19, 394–402.

Vänskä, Annamari (2017) ”Gender and Sexuality”. I Alexandra Palmer (red.) *A Cultural History of Dress and Fashion In the Modern Age*. Bloomsbury Publishing, 107–129.

Weiss, Robert S. (1994) *Learning From Strangers: The Art and Method of Qualitative Interview Studies*. New York: Simon and Schuster.

Wiik, Jenny (2016) ”Standardised News Providers or Creative Innovators? A New Generation of Journalists Entering the Business”. I Jan Fredrik Hovden, Gunnar Nygren & Henrika Zilliacus-Tikkanen (red.) *Becoming a Journalist – Journalism Education in the Nordic Countries*. Mölndal: Nordicom, 273–282.

Yost, Megan R. & Jennifer F. Chmielewski (2013) ”Blurring the Line Between Researcher and Researched in Interview Studies: A Feminist Practice?”. *Psychology of Women Quarterly* 37:2, 242–250.

Zilliacus-Tikkanen, Henrika (2007) ”Möjligheter och hinder för en kvinnlig journalistik”. I Irma Kaarina Halonen, Iris Ruoho, Tarja Savolainen & Henrika

Zilliacus-Tikkanen (red.) *Välittämisen tilassa – Feminististä mediatutkimusta synnyttämässä*. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy, 59–77.

Webbsidor

HSS Media (odaterad) *HSS Media Ab:s styrelse*. Tillgängligt på <https://www.hssmedia.fi/styrelser-och-ledningsgrupper.html> [Hämtat 5.10.2020].

Hufvudstadsbladet (odaterad) *Hufvudstadsbladet*. Tillgängligt på <https://www.hbl.fi> [Hämtat 5.10.2020].

Journalistiliitto – Journalistförbundet (odaterad) *Journalistreglerna*. Tillgängligt på <https://journalistiliitto.fi/sv/etikochjuridik/journalistreglerna/> [Hämtat 25.10.2020].

Journalistiliitto – Journalistförbundet (odaterad) *Kort fakta om förbundet*. Tillgängligt på <https://journalistiliitto.fi/sv/om-oss/forbundet-i-aktion/> [Hämtat 21.10.2019].

Nyhetsbyrån SPT (odaterad) *Personalens kontaktuppgifter – henkilökunnan yhteystiedot*. Tillgängligt på <https://sptnyheter.fi/kontakt/> [Hämtat 3.5.2020].

Saxén, Filip (2018) *Nu är det dags för kvinnorna att kliva ut ur männens skugga*. Tillgängligt på <https://www.hbl.fi/artikel/nu-ar-det-dags-for-kvinnorna-att-kliva-ut-ur-mannens-skugga/> [Hämtat 12.10.2020].

Svenska Yle (2019) *Arbetshälsa och jämlikhet*. Tillgängligt på <https://svenska.yle.fi/artikel/2019/04/23/arbetshalsa-och-jamlikhet> [Hämtat 21.10.2019].

Svenska Yle (odaterad) *Kontaktuppgifter*. Tillgängligt på <https://svenska.yle.fi/kontaktuppgifter> [Hämtat 3.5.2020].

Västra Nyland (odaterad) *Västra Nyland*. Tillgängligt på <https://www.vastranyland.fi> [Hämtat 5.10.2020].

Åbo Underrättelser (odaterad) *Kontakta ÅU*. Tillgängligt på <https://abounderrattelser.fi/kontakt/> [Hämtat 5.10.2020].

Östnyland (odaterad) *Första sidan*. Tillgängligt på <https://www.ostnyland.fi> [Hämtat 5.10.2020].

Bilagor

Frågeschema

Vad heter du, bor, (ålder, kön)?

Var jobbar du?

Hur länge har du jobbat där?

Hur länge har du jobbat med journalistik?

Vad är din bakgrund?

Hur trivs du på jobbet? Varför?

Hur upplever du att du behandlas på din arbetet?

Hur tycker du att du blir bemött, av kollegor och av intervjuobjekt? Kan du ge ett exempel eller berätta om en händelse?

Vilka känslor har väckts i dessa situationer?

Känner du dig trygg?

I vilka samband har dessa situationer uppstått?

I intervjusituationer, vad har intervjun handlat om?

Vilka händelser har fastnat i minnet?

Hur trygg känner du dig på ditt arbete (arbetsplats/i intervjusituationer)?

Har du råkat ut för situationer då din trygghet förändrats?

Vad har hänt i dessa situationer?

Vad i dessa situationer ha fått dig att känna dig mindre trygg?

Hur har du hanterat dessa situationer, vad har du gjort?

Hur skulle du vilja reagera i sådana situationer? Varför?

Vad skulle man kunna göra för att förebygga eller skapa ”bättre” situationer?

Hur har dessa situationer påverkat dig, både kortsiktigt och långsiktigt?

Har någon situation fått dig att ändra beteende?

Har du upplevt någon form av särbehandling enligt dig?

Hur har det sett ut?

Vad tror du särbehandlingen beror på?

Hur delas uppdragen ut?

Hur ser uppdragsfördelningen ut? Vem brukar få vilka uppdrag eller finns det alls någon fördelning?

Vad brukar du få skriva om?

Känner du som ung kvinna att du blivit behandlad på ett annat sätt på grund av ditt kön?

Har du några positiva/(negativa) upplevelser förknippat med din ålder/kön?

Har din ålder/kön hjälpt dig?